

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Suvi Kortesalmi

ROVANIEMEN MATKAILUN KASVU:
NUORTEN AIKUISTEN KOKEMUKSET ELÄMÄNLAADUN NÄKÖKULMASTA

Pro gradu -tutkielma

Matkailututkimus

2024

Lapin yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Rovaniemen matkailun kasvu: Nuorten aikuisten kokemukset elämänlaadun näkökulmasta

Tekijä: Suvi Kortesalmi

Koulutusohjelma/oppiaine: Matkailututkimus

Työn laji: Pro gradu -työ _x_ Laudaturtyö __

Lisensiaatintyö __ Sivumäärä: 72

Vuosi: 2024

TIIVISTELMÄ

Uusimman matkailustrategian mukaan Suomi pyrkii olemaan vuoteen 2028 mennessä Pohjoismaiden kestävimmin kasvava matkailukohde. Rovaniemellä matkailijamäärät ovat toipuneet pandemiasta nopeasti, ja on ennakoitu, että vuosittainen miljoonan matkailijan raja saattaa ylittyä jo vuoteen 2030 mennessä. Matkailu tuo alueelle taloudellisia ja kulttuurisia mahdollisuuksia mutta voi myös aiheuttaa ympäristöön ja paikallisyhteisöihin kohdistuvia ongelmia, kuten infrastruktuurin kuormitusta ja paikallisten vieraantumista, mitkä vaikuttavat suoraan asukkaiden elämänlaatuun. Matkailun kasvua ja sen seurauksia on tutkittu esimerkiksi Barcelonassa ja Reykjavikissa, joissa on havaittu liikamatkailuun liittyviä vaikutuksia ja matkailua on ryhdytty rajoittamaan. Rovaniemellä matkailun kasvua on tutkittu esimerkiksi jakamistalouden näkökulmasta. Vaikka Rovaniemellä ei koeta samanlaista matkailijoiden määrää kuin näissä kaupungeissa, myös Rovaniemellä on havaittavissa vastaavia vaikutuksia runsaasta matkailijamäärästä erityisesti sesonkiaikana.

Tutkielmani edustaa fenomenologista tutkimusta ja sen tavoitteena on lisätä ymmärrystä matkailun vaikutuksesta paikallisten asukkaiden elämänlaatuun. Tätä lähestyn päätutkimuskysymyksen avulla miten paikallisten elämänlaadun käsite voi auttaa ymmärtämään kaupunkimatkailun kehitystä avulla, ja alakysymysten miten paikalliset ovat kokeneet matkailun vaikutukset ja matkailijamäärät arjessaan sekä miten paikallisten elämänlaatu voidaan huomioida tulevaisuuden matkailun kestävässä suunnittelussa. Tutkielma osallistuu keskusteluihin liikamatkailun vaikutuksista yhdistämällä 'Tourism Quality of Life' sekä 'Urban Quality of life' -teorioita, joiden avulla huomio kiinnittyy matkailukaupungissa asuvien elämänlaatuun. Tutkimuksen aineisto koostuu kuudesta haastattelusta, jotka toteutettiin keväällä 2024. Kerätty aineisto analysoitiin alkuperäisesti Giorgin (mm. 1985) fenomenologinen menetelmää mukailen. Suomessa menetelmää on eniten soveltanut Juha Perttula (2005), jonka muunnosta itsekkin hyödynsin. Perttulan (2005) muunnos on laajennettu versio alkuperäisestä Giorgin menetelmästä.

Tutkimuksen tuloksissa korostuivat positiiviset kokemukset työllisyysmahdollisuuksista, erilaisista kohtaamisista sekä runsaasta palvelutarjonnasta. Toisaalta sesongin aiheuttama kuormittavuus ja asumiseen liittyvät haasteet nousivat myös esille haastateltavien kokemuksia. Haastateltavat toivoivat kehitystä kohti ympärivuotista matkailua, jossa otetaan huomioon heidän tarpeensa. Tutkielman tulokset tarjoavat jatkotutkimuksille pohjan, jolla voidaan laajentaa ymmärrystä matkailun vaikutuksista eri ikäryhmien elämänlaatuun tai muihin Lapin kohteisiin. Nämä saattaisivat mahdollistaa paikallisten näkökulmasta matkailun nopean kasvun ajatuksen ja mahdollisesti haastaa jatkuvan kasvun ajatusta.

Avainsanat: Matkailun kasvu, liikamatkailu, elämänlaatu, kokemukset, Rovaniemi

1.	JOHDANTO	4
1.1	Tutkimuksen taustaa	4
1.2	Aiempi tutkimus matkailun kasvusta ja liikamatkailusta	6
1.3	Matkailun kasvun vaikutukset paikallisten elämänlaatuun	10
1.4	Metodologia ja aineisto	12
1.5	Tutkielman kulku.....	14
2.	MATKAILUN KASVU JA ELÄMÄNLAADUN KÄSITE.....	15
2.1	Liikamatkailu ja massamatkailun erottelu.....	15
2.2	Matkailun vaikutukset paikallisten elämänlaatuun (Tourism Quality of Life)	19
2.3	Matkailukaupungeissa asuvien elämänlaatu.....	20
3.	METODOLOGIA.....	23
3.1	Fenomenologinen kokemuksen tutkimus	23
3.2	Holistinen ihmiskäsitys ja tutkimuksen ontologia.....	25
3.3	Tutkimusaineiston hankinta ja kuvaus	27
3.4	Fenomenologinen analyysimenetelmä	31
3.5	Tutkimusetiikka	44
4.	MATKAILUN TARJOAMAT MAHDOLLISUUDET	46
4.1	Työllisyys ja elinkeino.....	47
4.2	Kohtaamiset.....	49
4.3	Palvelutarjonnan runsaus.....	50
5.	TALVISESONGIN KUORMITTAVUUS.....	53
5.1	Asumisen levottomuus ja hintataso	53
5.2	Liikenne	54
5.3	Palveluiden ruuhkautuminen	56
6.	MATKAILUN TULEVAISUUS ROVANIEMELLÄ.....	58
6.1	Ympärivuotisuus.....	58
6.2	Autenttiset elämykset	60
6.3	Luontoa kunnioittava kaikkien kohde	61
7.	YHTEENVETO.....	64
	LÄHTEET	68

1. JOHDANTO

Maailman matkailujärjestö (UNWTO) arvioi kansainvälisen matkailun palautuvan täysin Covid-19-pandemiaa edeltävälle tasolle vuonna 2024 (UNWTO, 2024). Työ- ja elinkeinoministeriön laatimassa matkailustrategiassa puhutaan matkailun kasvusta Suomessa. Strategiassa ennustetaan, että Suomen matkailuala kasvaa merkittävästi vuoteen 2028 mennessä, ja tavoitteena on olla ”Pohjoismaiden nopeimmin kasvava matkailukohde”. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2022, s. 23–24.) Erityisesti Rovaniemellä matkailijamäärät ovat nopeasti palautuneet aiemmille tasoille, eikä kasvun hidastumista ole havaittavissa. Visit Rovaniemi arvioi, että vuosittainen miljoonan matkailijan raja saavutetaan vuoteen 2030 mennessä (Rovaniemen kaupunki, 2024a).

1.1 Tutkimuksen taustaa

Tutkimukseni sijoittuu Rovaniemelle, joka sijaitsee napapiirin tuntumassa ja on tunnettu maailmanlaajuisesti joulupukin kotikaupunkina ja Lapin pääkaupunkina. Kaupunki on alueen merkittävin asutuskeskus. Rovaniemi houkuttelee vuosittain valtavan määrän matkailijoita, erityisesti talvisin revontulien, talviurheilun ja joulunajan vetovoiman vuoksi. Matkailu on kaupungille keskeinen elinkeino ja merkittävä taloudellinen tekijä. (Business Rovaniemi.) Asuinalueena Rovaniemi muodostuu keskustasta sekä lukuisista kylistä sen ympärillä (Rovaniemen kaupunki, 2020). Vuonna 2024 Rovaniemen väkiluku on ylittänyt jo 65 000 asukkaan ja suunta näyttää jatkavan kasvuaan (Rovaniemen kaupunki, 2024b). Kävijämääriltään Rovaniemi on Helsingin jälkeen merkittävin matkailukaupunki Suomessa. Vuosittain kaupungissa vierailee yli 500 000 matkailijaa, joista yli 65 prosenttia tulee ulkomailta. (Rovaniemen kaupunki, 2024a.)

Rovaniemen matkailu on kokenut merkittävää kasvua erityisesti talvimatkailun ja jouluteeman ympärillä. Alun perin kesämatkailukohteena tunnettu Napapiiri on 1980-luvulta lähtien kehitetty talvimatkailun keskuksesi, johon on perustettu joulupukin tukikohta ja muita jouluteemaisia rakennuksia. Tämä muutos on houkuttanut matkailijoita kokemaan "joulu ympäri vuoden" ja auttanut profiloimaan Rovaniemen joulupukin kotikaupunkina, mikä on lisännyt alueen kansainvälistä vetovoimaa. Joulu on Rovaniemen vilkkain matkailusesonki ja kaupungin imago joulupukin kotikaupunkina halutaan pitää vahvana. (Ilola, Hakkarainen, Garcí a-Rosell, 2014, s. 10–17.)

Visitoryyn kerätty matkailudata osoittaa, että Rovaniemellä on seurattu yöpymisiä jo useamman vuoden ajan. Alkuvuodesta 2010 rekisteröitiin 468 000 yöpymistä ja viiden vuoden kuluttua vuonna 2015 yöpymisiä oli kertynyt 470 000 mikä osoittaa hyvin maltillista kasvua viiden vuoden aikana (Visitory, 2010; 2015). Vuoteen 2019 mennessä, juuri ennen Covid-19-pandemiaa, yöpymisten määrä oli lähes kaksinkertaistunut yli 700 000:een (Visitory, 2019). Pandemia vaikutti tilastoihin vielä vuonna 2021, mutta vuonna 2023 yöpymisiä rekisteröitiin jo 835 000. (Visitory, 2023). Pandemian jälkeen on havaittavissa nopea kasvun trendi, joka on selvästi voimakkaampi kuin pandemiaa edeltäneinä vuosina. Pitkällä aikavälillä, lukuun ottamatta pandemia-aikaa, Rovaniemellä on nähty jatkuvaa kasvua jo vuodesta 2010 alkaen.

Rekisteröidyt majoitustilastot sisältävät rekisteröityjen majoitusliikkeiden, eli hotellien, motellien, matkustajakotien, retkeilymajojen, lomakyläiden ja leirintäalueiden tilastot. Huomioitava on Airbnb:n osuus majoituksessa. Rekisteröidyissä majoituksissa ei huomioida ollenkaan Airbnb:n osuutta, joten todellisuudessa yöpymisiä on enemmän, mitä rekisteröityneet yöpymiset antavat ymmärtää. Kun tilastoissa huomioidaan myös Airbnb niin yhteensä maksullisissa majoituksissa kirjattuja yöpymisiä, oli yli 1.2 miljoonaa vuonna 2023 (Visitory, 2023.) Eräiden arvioiden mukaan todellinen yöpymismäärä olisi 2,5–3-kertainen verrattuna rekisteröityneisiin majoitusvuorokausiin (Lapin liitto, 2019, s. 6).

Vuonna 2019 Toivonen raportoi Lapin Kansassa kotimaan matkailun kasvusta. Artikkelissa hän kuvaili, miten matkailun suosio on maailmalla johtanut paikoin ylikuormitukseen, mikä on aiheuttanut paikallista vastustusta ja luonnon kärsimystä. Liisa Kokkarinen Visit Finlandilta painotti Toivosen (2019) kirjoittamassa artikkelissa, että Suomessa pyritään kasvattamaan matkailua kestävästi, jotta ulkomaiden matkailuongelmat eivät muodostuisi uhiksi Suomessa. Kokkarinen myönsi, että Lapissa ja Helsingin Suomenlinnassa on jo havaittavissa matkailun kielteisiä vaikutuksia. Oulun yliopiston professori Saarinen vahvisti Toivosen (2019) artikkelissa, että Suomi nojaa matkailussa kestävään kehitykseen, eikä maassa ole vielä kohdattu samanlaisia ongelmia kuin esimerkiksi Islannin Reykjavikissa. Saarinen toi esille myös Rovaniemen vuokrien nousun, mutta huomautti, että kansainvälisessä vertailussa ongelmat ovat Suomessa vielä vähäisiä. (Toivonen, 2019.)

Esimerkiksi Islannissa kasvavat matkailijamäärät ovat lisänneet ruuhkautumista suosituissa kohteissa, ja viranomaiset ovat joutuneet sulkemaan tiettyjä alueita suojellakseen niitä

liialliselta kulumiselta (Sæþórsdóttir, 2020 s. 8–11). Visitorien tilastojen valossa matkailijamäärä ovat jatkuvassa kasvussa Rovaniemellä, jolloin tulee ajankohtaiseksi pysähtyä tarkastelemaan Rovaniemeä myös liikamatkailun näkökulmasta. Jos jo vuonna 2019 Rovaniemi ja liikamatkailun vaikutukset on nostettu esille, tulisi asioita tarkastella uudestaan vuonna 2024.

1.2 Aiempi tutkimus matkailun kasvusta ja liikamatkailusta

Matkailun kasvua on tutkittu laajasti eri näkökulmista, niin teoreettisesti kuin aluekehityksenkin kannalta. Tutkimuskirjallisuutta aiheesta löytyy runsaasti ja pitkältä ajalta. Matkailun kasvu liittyy useisiin monitieteellisiin ilmiöihin, mikä selittää, miksi sitä on käsitelty monesta eri näkökulmasta. Esimerkiksi Smeral (2003) taloudellisen kasvun, Sharpley (2020) kestävän kehityksen ja Dodds ja Butler (2019) matkailualueiden kasvun ja liikematkailun näkökulmista. Tässä tutkimuksessa näkökulmani matkailun kasvussa on liikamatkailu kaupunkiympäristössä, joten kohdistan aikaisemman tutkimuksen tutkimuksiin, jotka liittyvät liikamatkailuun kaupunkikohteissa.

Ymmärtääkseen liikamatkailun ilmiötä paremmin on hyvä perehtyä laajempiin vaikutuksiin, joita liikamatkailulla voi olla matkakohteelle. García, Vázquez ja Macías (2015) ovat tutkineet liikamatkailun laajempia vaikutuksia ja seurauksia matkakohteille. Heidän tutkimuksessaan käsitellään, millaisia moninaisia seurauksia matkailulla voi olla tietylle alueelle, sen yhteisölle tai ympäristölle. Tutkimuksessa on hyödynnetty kirjallisuutta, joka tarkastelee asukkaiden näkemyksiä matkailun vaikutuksista. He nostavat esiin, että matkailu voi tuoda mukanaan sekä myönteisiä että kielteisiä muutoksia taloudessa, kulttuurissa ja ympäristössä sekä sen, että paikallisyhteisöjen suhtautuminen näihin vaikutuksiin vaihtelee.

García ym. (2015) korostavat matkailun taloudellisten hyötyjen merkitystä, kuten työpaikkojen lisääntymistä ja palveluiden monipuolistumista, mutta myös haasteita, kuten kausivaihtelun aiheuttamia ongelmia ja elinkustannusten nousua. Paikallinen väestö korostaa taloudellisia etuja ja pitää niitä matkailun merkittävimpänä vaikutuksena. Sosiokulttuurisella tasolla paikallisten asukkaiden ja matkailijoiden välillä tapahtuu vuorovaikutusta, joka voi johtaa uusiin sosiaalisiin ja kulttuurisiin mahdollisuuksiin tai päinvastoin synnyttää ahdistusta, painetta, ruuhkautumisen tunteita, jotka uhkaavat heidän kulttuuri-identiteettiään ja sosiaalista todellisuuttaan. Ympäristöön nähden matkailulla on

sekä suojelua edistäviä että haitallisia vaikutuksia, erityisesti herkillä alueilla kuten arktisilla alueilla. Paikallisyhteisöt tunnistavat nämä monipuoliset vaikutukset, arvostaen matkailun roolia luonnonvarojen säilyttäjänä ja ekologisen tasapainon ylläpitäjänä, mutta tunnustavat myös matkailun kielteiset seuraukset, kuten luonnon kestävyysongelmat ja ruuhkat suosituilla alueilla. Vaikka ympäristönsuojelu on tärkeää, paikalliset usein priorisoivat matkailun tuomia hyötyjä, kuten taloudellista ja visuaalista parannusta, ympäristöön kohdistuvien haittojen edelle. (García ym., 2015, s. 33–35).

Novya ja Colomb (2019) tuovat kriittistä näkökulmaa liikamatkailututkimukseen, keskittyen erityisesti kaupunkimatkailun kasvun tuomiin jännitteisiin ja sosiaaliseen mobilisaatioon kaupungeissa. Esimerkkeinä he käyttävät useita kaupunkeja ympäri maailmaa sekä tunnettuja Euroopan kaupunkeja, joissa paikalliset ovat osoittaneet kasvavaa tyytymättömyyttä ja protesteja matkailuun liittyvien kysymysten ympärillä. Kaupunkimatkailun muutos sekä sen hallinnan puute tai kapea-alainen hallinta ovat johtaneet lisääntyneisiin konflikteihin ja sosiaaliseen mobilisaatioon useissa matkailukaupungeissa. Sosiaalisen mobilisaation polarisoitumisella he viittaavat siihen, kuinka kaupunkimatkailun kasvusta johtuvat jännitteet ja konfliktit ovat johtaneet erilaisiin, toisinaan vastakkaisiin sosiaalisiin liikkeisiin ja mobilisaatioihin kaupungeissa. Novy ja Colomb (2019) korostavat, että matkailuun liittyvät sosiaaliset mobilisaatiot eivät ole yksiselitteisiä vaan ne vaihtelevat suuresti paikasta ja kontekstista riippuen. Mobilisaatiot voivat olla monitahoisia, keskittyen useisiin eri matkailuun liittyviin kysymyksiin, tai ne voivat olla kohdennettuja yksittäisiin aiheisiin, kuten risteilymatkailuun tai lyhytaikaisen vuokrauksen alustoihin kuten Airbnb:hin.

Kohdetasolla matkailun kasvusta ja erityisesti liikamatkailusta löytyy paljon tutkimusta Euroopan suurista matkakohteista kuten esimerkiksi Barcelonasta. Richards, Brown ja Dilettoso (2019) ovat tehneet tutkimusta, jossa he keskittyivät Airbnb:n rooliin ja sen vaikutuksiin Barcelonassa. Keskiössä heillä on paikallisten näkemykset ja kokemukset Airbnb:stä sosiaalisena ilmiönä. Havainnot osoittavat, että Barcelonan asukkaiden tietoisuus matkailun vaikutuksista on kasvanut, mikä on nähtävissä esimerkiksi ravintoloiden hintatasossa, palveluhenkilöstön kielitaidossa sekä turisteja palvelevien ravintoloiden aukioloaikojen laajenemisessa. Monet vastaajat kertoivat vuokrien noususta ja siitä, että vuokranantajat suosivat lyhytaikaista vuokrausta matkailijoille, mikä tuottaa paremmin kuin pitkäaikainen vuokraus kaupungissa. Lisäksi haastateltavat kokivat Airbnb:n aiheuttavan

melua naapurustossa, toisin kuin perinteisessä hotelliympäristössä, jossa olisi tiukemmat säännöt ja valvonta. Eräs vastaaja mainitsi yöllisen melun häiritsevän unta ja vaikuttavan siten negatiivisesti hänen päivittäiseen jaksamiseensa. (Richards ym. 2019, s. 11–17.) Myös Milano (2017) korostaa tutkimuksessaan Barcelonan asunto-ongelmaa. Hänen tutkimuksestaan ilmenee, kuinka asuntojen neliöhinnat ovat nousseet Barcelonassa, ja tämä on aiheuttanut paikallisten asukkaiden siirtymistä syrjäisemmille seuduille. Milanon (2017, s. 20–32) mukaan syrjäytymisen ongelma ei ole kuitenkaan vain matkailun aiheuttama seuraus vaan se johtuu jo pidemmältä kiinteistökeinottelun tuloksena.

Toinen esimerkki hieman pienemmästä kaupunkikohteesta Keski-Euroopassa on Hernandez-Maskivker, Ferrari ja Cruyt (2019) tekemä tutkimus Belgiasta. He ovat tutkineet liikamatkailun aiheuttamaa vaikutusta paikallisessa belgialaisessa matkailukaupungissa nimeltä Brugge (eng. Bruges). Heidän mukaansa Brugge on erittäin haavoittuvainen matkailukaupunki, sillä suhteessa paikallisten asukkaiden määrään matkailijoita on todella paljon. Tämä aiheuttaa kaupungin asukkaille haasteita muun muassa infrastruktuurin ruuhkautumisessa tai paikallisille haasteena löytää edullisia asuntoja. Matkailusta Bruggesissa nauttivat eniten ne paikalliset, jotka hyötyvät siitä esimerkiksi taloudellisesti.

Lähempää pohjoismaista Islanti on ollut tutkimuksen kohteena liikamatkailun näkökulmasta viime vuosina. Sæþó rsdó ttir, Hall ja Wendt (2020) ovat tehneet tutkimusta liikamatkailusta Islannin kohdetasolla. Islanti on harvaan asuttu maa, jossa on paljon matkailijoita suhteessa sen kantaväestöön. Islannin tärkein vetovoimatekijä on sen luonnonympäristö. Islannissa matkailu on kasvanut hurjasti vuosina 2010–2019, jolloin se ylitti reilusti useimpien muiden maiden kasvun. Matkailijoiden nopean määrän kasvun myötä Islannin talouteen, yhteiskuntaan ja ympäristöön huomattu tulevan muutoksia. Matkailun voimakas kasvu on johtanut paikallisilla esimerkiksi lisääntyneeseen keskusteluun liikamatkailusta.

Sæþó rsdó ttir ym. (2020) toteavatkin, että liikamatkailu on ilmennyt Islannissa eri tavoin kansallisella tasolla ja sen vaikutukset ovat monitahoisia ja hallintatoimet rajallisia. Matkailijoiden nopea lisääntyminen on vaikuttanut maan eri osa-alueisiin. Vaikkakin majoituskapasiteetti on keskittynyt erityisesti Reykjavikiin. Tutkimuksessa selvisi, että asukkaiden asenteet matkailijoita kohtaan ovat yleisesti ottaen myönteisiä matkailijamäärien kasvusta huolimatta, mutta matkailijoiden kokema ruuhkautuminen ja sen vaikutukset heidän kokemuksiinsa on todettu. Myös matkailun ympäristövaikutukset herkkään luontoon

ja infrastruktuuriin herättävät huolta paikallisissa. Sæþó rsdó ttir ym. (2020) väittävät, että liikamatkailun hallinta on edelleen haaste ja edellyttää, että matkailijoiden määrän lisäksi keskityttäisiin matkailun yleiseen kestävyYTEEN ja sen moninaiisiin vaikutuksiin.

Kotimaisessa tutkimuksessa korostuu vastuullisen matkailusuunnittelun näkökulma. Esimerkiksi Hautajärvi (2023) käsittelee yleisesti Lapin matkailun historiaa ja kehitystä. Hän korostaa kuinka massamatkailu on muuttanut alueen luonnonmaisemia ja kulttuurista ympäristöä. Hautajärvi (2023) korostaa kuinka jo 1960-luvulta lähtien on tapahtunut matkailun vetovoiman kasvua ja tämä on johtanut siihen, että erityisesti Lapissa alueiden luonnonmaisemat ja kulttuuriset arvot ovat joutuneet uhan alle, kun aluetta on pyritty muuttamaan matkailun tarpeisiin sopivaksi. Erityisesti hiihtokeskusten ja muiden matkailukohteiden rakentaminen on muokannut luontoa ja maisemia. Hautajärvi (2023) kuvaa kuinka kansallisromanttisen ihanteen ja esteettisten arvojen sijaan tunturi- ja vaaramaisemat on altistettu matkailun tarpeille, joissa luonnonkauneuden sijasta korostuvat rakennettu infrastruktuuri ja matkailijoille suunnatut palvelut.

Kyyrö (2019) on tehnyt tutkimusta matkailun kasvuun liittyen. Tutkimuksessaan hän käyttää diskurssianalyysia selvittääkseen, miten matkailun kasvu ja sen hallinta näyttäytyvät mediassa, ja miten kestävä matkailu esitetään ratkaisuna liikamatkailuun liittyville ongelmille. Hän tuo esille, että media korostaa matkailun taloudellisia hyötyjä, mutta samalla myös tarvetta hallita matkailun kasvua kestävyYDEN näkökulmasta. Hän korostaa kuinka matkailun nopea kasvu on herättänyt keskustelua liikamatkailun mahdollisuudesta ja siitä, kuinka matkailun hallitsematon kasvu voi johtaa kestäättömiin oloihin, sekä paikallisen väestön elämänlaadun heikkenemiseen. Hän mainitsee tarpeen kehittää kestäviä toimintamalleja, jotka tukevat kestävää matkailua ja hallitsevat matkailun kasvua niin, että se ei ylitä alueen kantokykyä.

Veijola ja Kyyrö (2020) ovat tarkastelleet kestävän matkailun suunnittelua ja kehittämistä kulttuuriympäristöissä. He ovat tarkastelleet kuinka kulttuurimatkailun vaikutuksia voidaan mitata ja seurata monitieteisten lähestymistapojen avulla. He korostavat, että kestävän matkailun kehittämiseksi on välttämättöNTÄ ymmärtää kulttuuriympäristöjen ainutlaatuisuus. Tutkimuksessa on käytetty esimerkkeinä useita kulttuurimatkailukohteita, kuten Suomenlinnaa tai Vanhaa Raumaa, joissa on arvioitu sekä matkailun sosiaalisia että

ekologisia vaikutuksia. Tällä tavoin tutkimus auttaa identifioimaan parhaita käytäntöjä, jotka tukevat sekä paikallisyhteisöjen hyvinvointia että kulttuuriperinnön säilyttämistä.

Veijola, Jokimäki, Kyyrö ja Jutila (2020) ovat kehittäneet vierailukestävyyden kolmiomallin kestävän matkailun kehittämisen tueksi. Malli on suunniteltu arvioimaan ja seuraamaan matkailun kestävyttä kulttuuriympäristöissä ja se ottaa huomioon kolme keskeistä kestävyuden ulottuvuutta: kulttuurisen, ekologisen ja sosiotaloudellisen kestävyuden. Näitä kaikkia ulottuvuuksia seurataan mahdollisimman monipuolisesti ei merkityksellisiksi todettujen ilmiökokonaisuuksien kannalta. Tämä mahdollistaa tasapainoisen tarkastelun siitä, kuinka matkailutoiminta vaikuttaa sekä ympäristöön että paikallisiin yhteisöihin ja kulttuuriin. Kolmiomalli avulla voidaan arvioida ja seurata näitä merkityksellisiä ulottuvuuksia systemaattisesti, mikä auttaa tunnistamaan kehitystarpeita ja ohjaamaan resursseja tehokkaasti. Mallin käyttö edistää matkailun kestävän kehityksen tavoitteita ja auttaa kehittämään toimintatapoja, jotka ovat sekä ympäristön että paikallisen väestön kannalta kestäviä. Tämän avulla pyritään takaamaan, että matkailu voi olla pitkäaikainen hyödyke alueille, joita se koskettaa. (Veijola, Jokimäki, Kyyrö, Jutila, 2020, s. 87–106.)

Rovaniemen kontekstissa matkailun kasvu on herättänyt keskustelua ja aiheeseen liittyvää tutkimusta on tehty jakamistalouden ja vertaismajoittamisen näkökulmasta. Jakamistalous on yhteiskunnallisesti ollut tutkimuksissa pinnalla jo pitkään mutta matkailututkimuksessa aihe on tullut pinnalle vasta viime vuosina. Matkailututkimuksessa jakamistalouden eri sektoreista tutkimus on keskittynyt selvästi majoitustoimintaan (Hakkarainen & Jutila, 2017, s. 187). Hakkaraisen ja Honkasen (2017) tekemän tutkimuksen mukaan vertaismajoituksen kasvu on tuonut mukanaan suurkaupungin lieveilmiöitä Rovaniemelle. Joissakin taloissa vertaismajoituksen lisääntyminen on aiheuttanut häiriöitä naapureille, kuten turvallisuuden tunteen horjuttamista. Myös pitkäaikaisten vuokra-asuntojen etsijät ovat havainneet haasteita löytää sopivia asuntoja. Vertaismajoitustoiminta on alkanut saamaan kaupallisen majoitustoiminnan piirteitä, sillä Hakkaraisen ja Honkasen (2017) tekemän tutkimuksen mukaan noin puolet Rovaniemen vertaismajoituspalvelun kohteista on vuokranantajalla, jolla on useita vertaismajoituskohteita tarjolla.

1.3 Matkailun kasvun vaikutukset paikallisten elämänlaatuun

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys rakentuu liikamatkailun ja matkailun elämänlaadun teoreettisten näkökulmien varaan. Tutkielmani taustalla oleva ilmiö johon liikamatkailukin liittyy, on matkailun kasvu. Tutkielmani alussa syvennyn liikamatkailun käsitteeseen, kartoittaen eri tutkijoiden antamia määritelmiä ja tarkastelen, miten tämä ilmiö vaikuttaa yhteiskuntaan laajemmin. Kohdistan huomion kuitenkin tarkemmin liikamatkailun ilmiöön kaupunkikohteissa ja siellä erityisesti paikallisten elämänlaadun tarkasteluun. Tarkastelen, kuinka matkailun kasvu ja siitä aiheutuvat vaikutukset resonoivat paikallisten nuorten aikuisten kokemassa elämänlaadussa Rovaniemellä.

Liikamatkailusta ja massamatkailusta puhutaan monesti samassa ilmiössä, mutta niiden välistä erottelua pystyy myös tekemään. Liikamatkailun yhteydessä tutkimus valottaa, kuinka kasvavat matkailijamäärät haastavat paikallisten kapasiteettia eri tasolla – fyysistä, ekologista, sosiaalista ja taloudellista (Peteers ym., 2018). Vaikka liikamatkailun määritelmät vaihtelevat, pääosin ne korostavat pitkäkestoista tilannetta ilman asianmukaista sääntelyä, jossa matkailijoiden suuri määrä heikentää paikallisten. Liikamatkailu vaarantaa myös kulttuuriympäristöjä ja luonnon ekosysteemejä. Termiä ei tulisi käyttää viittaamaan vain suosittujen kohteiden tilapäiseen ruuhkautumiseen, joka aiheuttaa epämukavuutta ja lisähaasteita paikallisille ja matkailijoille. (Koens, Postma & Papp 2018; Seraphin, Shreeran & Pilato 2018; Butler 2018, s. 637.)

Massamatkailu nähdään teoreettisesti erona vaihtoehtoisista matkailutavoista kuten ekologisesta matkailusta. Vainikka (2013) korostaa kuinka massamatkailu voidaan määritellä määrän mukaan ja liittää kasvuun alueille, jotka ovat erityisen suosittuja. Haastavan termistä tekee kuitenkin, se että jokainen tutkija määrittelee termin omalla tavallaan. Esimerkiksi (Poon, 1993, s. 2003, Vainikan, 2013, s. 271 mukaan) ehdottaa kuinka massamatkailua on olemassa vain, jos neljä ehtoa täyttyvät. Loman standardisuus eli pakettimaisuus, massatuoteisuus, se markkinoidaan massoille ja kulutetaan matkailijoiden toimesta huomioimatta paikallisia normeja tai kulttuuria.

Ymmärtääkseni paikallisten kokemuksia liikamatkailusta, sovellan tutkimuksessani matkailun elämänlaadun (Tourism Quality of Life, TQoL) teoriaa yhdistettynä Urban Quality of Life (UQoL) -näkökulmaan (Andereckin ja Nyaupanen, 2011; Biagi ym., 2018). Andereckin ja Nyaupanen (2011) kehittämä TQoL-teoria pyrkii selittämään matkailun merkityksen yhteiskunnalle ja yksilöille laajemmin kuin vain taloudellisena toimintana.

Tämä teoria tarkastelee matkailun vaikutuksia paikallisten asukkaiden elämänlaatuun ja hyvinvointiin monista eri näkökulmista, kuten sosiaalisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja ympäristöllisesti. Teoria sisältää kahdeksan elämänlaadun osa-aluetta, jotka ovat yhteisön hyvinvointi, kaupungin haasteet, elämäntyyli, yhteisön ylpeys ja tietoisuus, luonnon ja kulttuurin säilyttäminen, taloudellinen vahvuus, virkistysmahdollisuudet sekä rikollisuus ja päihteiden väärinkäyttö (Andereck & Nyaupane, 2011, s. 249–253).

Biagi ym. (2018) syventävät edelleen Andereckin ja Nyaupanen (2011) näkemystä elämänlaadusta, keskittyen erityisesti siihen, miten matkailu vaikuttaa asukkaiden elämänlaatuun kaupungeissa. Heidän käyttämänsä termi "Urban Quality of Life" (UQoL) viittaa kaupunkilaisten elämänlaatuun, korostaen, että asukkaiden kokema elämänlaatu ei pelkästään perustu kaupungin tarjoamiin palveluihin ja mukavuuksiin, vaan myös näiden palveluiden todelliseen saatavuuteen kaupunkiympäristössä. Yhdistämällä nämä kaksi teoriaa tutkimuksessani, saan monipuolisen lähestymistavan ymmärtää matkailun vaikutusten merkitystä paikallisten asukkaiden elämänlaatuun matkailukaupungissa. Pyrin saamaan aiheesta lisää ymmärrystä seuraavien tutkimuskysymyksien avulla.

Päätutkimuskysymykseni on:

Miten paikallisten elämänlaadun käsite voi auttaa ymmärtämään kaupunkimatkailun kehitystä?

Päätutkimuskysymystäni lähestyn seuraavien osakysymysten avulla:

Miten paikalliset ovat kokeneet matkailun vaikutukset ja matkailijamäärät arjessaan?

Miten paikallisten elämänlaatu voidaan huomioida tulevaisuuden matkailun kestävässä suunnittelussa?

1.4 Metodologia ja aineisto

Tutkimukseni on laadullinen, ja sen keskeisenä tavoitteena on korostaa ja kunnioittaa tutkimuksen kohteena olevien ihmisten omia tulkintoja. Hakalan (2017) mukaan tätä lähestymistapaa suositaan erityisesti tilanteissa, joissa tavoitteena on antaa ääni niille

toimijoille, jotka eivät perinteisesti ole saaneet mahdollisuutta tuoda omia näkemyksiään esiin. Esimerkiksi omassa tutkimuksessani tämä näkyy paikallisten nuorten aikuisten äänen kuulemisessa.

Jenningsin (2010, s. 35–36) mukaan laadullisen tutkimuksen taustalla on aina jotkin tieteenfilosofiset lähtökohdat eli metodologia, jotka määrittelevät tutkimukselle tietynlaisia raameja. Nämä metodologit ohjaavat tutkimusta tutkimuksen eri vaiheissa ja ne kertovat tutkimukselle tavat, joilla tieteellistä tietoa tavoitellaan, hankitaan, muodostetaan ja perustellaan. Metodologia voidaan nähdä tutkimuksen strategiana, joka kertoo tutkimuksen suuntaviivoja ontologian ja epistemologian avulla. Tutkimuksessani käytän hermeneuttis-fenomenologista lähestymistapaa, jonka avulla pyrin ymmärtämään tutkittavien henkilöiden omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä ilmiöstä. Tämä lähestymistapa keskittyy ihmiskäsitykseen ja tiedon luonteeseen kokemuksen suhteen, korostaen keskeisinä käsitteinä kokemusta, merkitystä ja yhteisöllisyyttä. (Laine, 2015, s. 29–30.)

Keräsin aineiston avoimen teemahaastattelun avulla. Avoimelle teemahaastattelulle on ominaista, että osa haastattelun näkökohdista on määritelty etukäteen, mutta ei kaikki. Menetelmä keskittyy tutkittavien subjektiivisiin kokemuksiin, mikä mahdollistaa yksilön ajatusten, tunteiden, kokemusten ja sanattoman kokemustiedon tutkimisen. Avoimessa teemahaastattelussa korostuu haastateltavien oma elämysmaailma, tuoden esiin tutkittavien äänen. Avoimen teemahaastattelun perusidea on, että tutkija ei lyö lukkoon tarkkoja haastattelukysymyksiä vaan määrittää keskeiset teemat, joita tulee käsitellä haastattelussa. (Hirsjärvi ja Hurme, 2022, s. 96–109)

Harkittaessa teemahaastattelun menetelmää on tärkeää pohtia, onko mahdollista antaa haastateltaville mahdollisuus valita keskustelun teemoja ja vaikuttaa siihen, mitä aiheita korostetaan. Toisin sanoen haastattelussa olisi huomioitava, että ennalta määritetty aihe saattaa olla vähemmän merkityksellinen haastateltavalle verrattuna siihen, mitä hän itse haluaa tuoda esiin. (Hyvärinen, 2017, s. 20–23.) Pyrin huomioimaan teemojen merkityksellisyyden jo valittaessani juuri paikallisia haastateltavia, jotka asuvat vuoden ympäri Rovaniemellä. Sisällöllisesti teemat, joista keskustelimme, olivat matkailun kasvu, kokemukset matkailijamääristä, Elämänlaatu ja siihen vaikuttavat tekijät matkailukaupungissa, kestävä matkailu ja matkailun tulevaisuus Rovaniemellä. Pyrin

pitämään haastatteluissa avoimen ilmapiirin ja keskustelimme avoimesti kokemuksista, joita nämä teemat haastateltavissa herättivät.

Litteroin ja analysoin keräämäni haastatteluaineiston fenomenologisen analyysin avulla. Fenomenologisessa analyysissä tavoitteena on ymmärtää ihmisen näkökulmasta kokemus. Kokemusta tutkitaan merkitysten avulla. Analyysimenetelmänä sovellan Perttulan (1995) muunnosta Giorgin alkuperäisestä fenomenologisesta analyysimenetelmästä. Giorgin alkuperäinen analyysimenetelmä koostuu viidestä vaiheesta, ja Perttula on myöhemmin laajentanut tätä menetelmää lisäämällä menetelmään eksistentiaalista näkökulmaa. Hänen muunnoksessaan menetelmässä on kaksi päävaihetta, joista kummassakin on seitsemän osavaihetta. (Perttula, 1995, s. 90–94; Virtanen, 2006, s. 170–197.) Kuvailen tämän analyysiprosessin yksityiskohtaisemmin luvussa 3.

1.5 Tutkielman kulku

Seuraavassa, toisessa luvussa syvennyn tutkimukseni teoreettiseen viitekehykseen ja selitän tutkimuksen kannalta keskeisiä käsitteitä. Teoreettinen viitekehykseni nojaa massamatkailun käsitteeseen sekä yhdistää Andereckin ja Nyaupanen (2011) kehittämän Tourism Quality of Life -teorian ja Biagin, ym. (2018) Urban Life of Quality -teorian. Kolmannessa luvussa käsitteelen tutkimuksen metodologisia ratkaisuja ja esittelen aineistoa. Tutkimukseni on luonteeltaan fenomenologis-hermeneuttinen, ja tässä luvussa pyrin avaamaan, mitä fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusote tarkoittaa. Neljäs, viides ja kuudes luku ovat tutkimuksen tuloslukuja. Tutkielman lopusta löytyy vielä yhteenveto, jossa pohdin tutkimuksen päätuloksia, onnistumista ja annan ehdotuksia jatkotutkimuksille.

2. MATKAILUN KASVU JA ELÄMÄNLAADUN KÄSITE

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni teoreettista viitekehystä. Tutkielmani teoria muodostuu liikamatkailun, massamatkailun ja matkailun elämänlaatua koskevista teoreettisista näkökulmista. Seuraavissa kappaleissa avaan ensin yleisesti liikamatkailun ja massamatkailun käsitettä, ja millaisia määritelmiä niille on annettu eri tutkijoiden mukaan. Sen jälkeen siirryn tarkemmin elämänlaatua koskevaan keskusteluun ja erityisesti otan huomioon Tourism Quality of Life -käsitteen ja Urban Quality of life -käsitteen. Lopuksi pohdin miten näitä käsitteitä voi hyödyntää yhdessä.

2.1 Liikamatkailu ja massamatkailun erottelu

Tutkimukseni taustalla toimii kattokäsitteenä overtourism -käsite, jolle ei ole yhtä oikeaa suomennosta, mutta tässä tutkimuksessa käänän käsitteen liikamatkailuksi. Liikamatkailu ja massamatkailu liittyvät samoihin ilmiöihin matkailun kasvuun liittyen, mutta seuraavaksi pyrin tekemään näiden termien erottelua.

Eri tutkijat antavat termille overtourism eli liikamatkailu eri määritelmiä, mutta monissa määritelmissä korostetaan pitkittynyttä tilannetta, joka on syntynyt ilman asianmukaista sääntelyä. Tällaisissa tilanteissa matkailijoiden suuri määrä aiheuttaa paikallisten asukkaiden elinolojen heikentymistä, siinä määrin, että he voivat esimerkiksi joutua muuttamaan pois alueelta, kun asuinkustannukset nousevat liian korkeiksi. Lisäksi liikamatkailu uhkaa kulttuuriympäristöjä ja luonnon ekosysteemien säilymistä. Liikamatkailu-termiä ei ole kuitenkaan syytä käyttää pelkästään viittaamaan suosittujen matkakohteiden ajoittaiseen ruuhkautumiseen, joka saattaa aiheuttaa epämukavuutta ja lisähaasteita sekä ylittää rauhaa kaipaavien paikallisten tai muiden matkailijoiden sietokyvyn. (Koens, Postma & Papp 2018; Seraphin, Shreeran & Pilato 2018; Butler 2018, s. 637.)

Euroopan unionin TRAN-komitea on koostanut kattavan selvityksen liikamatkailusta Euroopassa. Selvityksessä käydään läpi liikamatkailun vaikutuksia ja tutkitaan mahdollisia matkailupolitiikan toimenpiteitä sen hallintaan. Raportissa on huomioitu Suomen osalta Rovaniemi. Peeters ym., (2018, 21–22) määrittelevät liikamatkailun tilanteeksi, missä matkailun aiheuttama kuormitus ylittää paikallisen kapasiteetin fyysisen, ekologisen,

sosiaalisen, taloudellisen, psykologisen ja poliittisen kantokyvyn rajat tietyillä alueilla ja ajanjaksoina. Psykologisella kapasiteetilla tarkoitetaan yksilöiden kykyä käsitellä ruuhkien aiheuttamaa stressiä, kun taas poliittinen kapasiteetti viittaa paikallisviranomaisten valmiuteen käsitellä ja ohjata matkailun liikakasvun seurauksia. Jos nämä kapasiteetit ylittyvät, uhkaa se paikallisten elämänlaatua. Määritelmä sisältää laajasti myös sosiaaliset (isäntä, matkailija, asukas), fyysiset (infrastrukturi), taloudelliset (matkailun liiketalous) ja ekologiset (melu, ilmanlaatu, jäte ym.) näkökulmat. (Peteers ym., 2018, s. 22.)

Tarkastellessa laajempaa näkökulmaa ilmiöstä, liikamatkailu voidaan sijoittaa osaksi matkailun vaikutusten tutkimusaluetta, jossa matkailun vaikutuksia kohdealueeseen tarkastellaan perinteisesti yhdestä näkökulmasta: matkailun sosiaaliset, taloudelliset tai ympäristölliset vaikutukset kohteeseen. Ilmiö on monimutkainen ja vaikuttaa kohteiden elinkelpoisuuteen sekä asukkaiden, matkailijoiden ja eri sidosryhmien kokemuksiin. Liikamatkailu voi johtaa paikallisten vieraannuttamiseen, infrastruktuurin kuormittumiseen, ympäristön heikkenemiseen sekä kulttuurin ja perinnön erkaantumiseen. Aikaisempien tutkimuksen mukaan liikamatkailu on seurausta kasvustrategioista, jotka keskittyvät matkailijamäärien kasvattamiseen. Erilaiset syyt, kuten matkustamisen helppous ja edullisuus, jakamistalouden alustat (kuten Airbnb), ja sosiaalisen median vaikutus, ovat kaikki vaikuttaneet ilmiön kehittymiseen. (Peeters ym., 2018, s. 22.)

Massamatkailu on käsitteenä hieman ongelmallinen, sillä sitä ei voi määritellä tietyllä tapaa. Vainikka (2013) on tutkinut massamatkailun teoretisointia ja hän toteaaakin, että eri tutkijat määrittelevät käsitteen kukin omista lähtökohdistaan. Historiallisen käsityksen mukaan massamatkailua pidetään homogeenisenä ilmiönä. Usein massamatkailu määritellään sen kautta, miten se eroaa vaihtoehtoisista matkailutavoista, kuten ekologisesta matkailusta. Massamatkailua voidaan määritellä myös määrän mukaan ja liittää matkailun kasvuun tai tilallisesti, jolloin matkailu on keskittynyt erityisiin suosittuihin kohteisiin.

Esimerkiksi Poon kuvailee (1993, s. 2003, Vainikan, 2013, s. 271 mukaan) massamatkailun on olemassa vain, jos neljä ehtoa täytyvät. Ehdot ovat että, loma on standardoitu ja paketoitu, se on massatuotettu, se markkinoidaan massoille niin sanotuilla eriytymättömillä asiakaskunnilla ja se kulutetaan massoina matkailijoiden toimesta huomioimatta paikallisia normeja tai kulttuuria. Massamatkailua voidaan nähdä voimakkaasti kaupallisuuden kuten bussilla kierrettävien nähtävyyksien tai hiekkarantojen kaupallisuuden homogeenisyytenä

(Cohen, 1972; Turner & Ash, 1975, Vainikan 2013, s. 271 mukaan). Mikäli matkailun suuntaus on kohti joustavampia ja yksilöllisempiä matkustustapoja, on se aina pois päin massamatkailusta (Poon, 1993, Vainikan, 2013, s. 271 mukaan).

Vainikka (2013) korostaa, kuinka massaturismin käsite nähdään monissa tutkimuksissa kvantitatiivisesta näkökulmasta. Esimerkiksi Burkartin ja Medlikin (1974), Divinon ja McAleerin (2010), Jenkinsin (2007) sekä Stamboulisin ja Skayanniksen (2003) tutkimukset osoittavat kvantitatiivisia näkemyksiä massamatkailuun. Tämä käsittää esimerkiksi väestön osuuden matkailun parissa, matkailutoiminnan volyymin alueella tai nopean kasvun matkailun kysynnässä. Massamatkailua ei tarvitse tulkita pelkästään yhdenlaiseksi kulutukseksi, tuotannoksi tai paikaksi. Massamatkailu ei siis välttämättä ole pelkästään homogeenista, sillä erilaiset matkailun muodot luovat sen erilaisissa yhdistelmissä. (Vainikka, 2013, s. 275–276.)

Kuten aikaisemmin totesin, massamatkailu on terminä haastava määritellä yksiselitteisesti. Laajana näkemyksenä se on matkailutoimintaa, joka erottuu ympäristöstään (Bramwell, 2004, Vainikan, 2013, s. 276 mukaan). Vainikka (2013) korostaa että, massamatkailu tulisi nähdä sosiaalisesti rakentuneena ideana ja sen vaikutuksina. Joillekin mikä tahansa matkailutoiminnan läsnäolo voi olla merkki jo massamatkailusta tai toiset vastaavassa tilanteessa eivät välttämättä edes kiinnitä huomioita matkailijoihin. Joissakin kohteissa pakettimatkat voivat edustaa massamatkailua, kun taas toisissa paikoissa eivät.

Spilanis ja Vayanni (2004) ovat tutkineet massamatkailua Kreikan saarilla ja he käyttävät massamatkailun termin niin sanottua kevyempää versiota. Heidän mukaansa massamatkailusta voidaan puhua silloin kun puhutaan massapakettimatkailusta eli tavasta, jossa toiminta järjestetään massoina, standardoidusti, matalakustanteisesti ja se on matkanjärjestäjän hallitsema. Heidän keskusteluissansa kuitenkin ilmeni pohdintoja tuotannon luonteen muuttumisesta. Esimerkiksi monet pakettimatkat ovat hyvin muokattavissa esimerkiksi lentojen tai muiden palveluiden osalta, jolloin on syytä pohtia voiko massamatkailua supistaa niin yksikertaiseen muottiin, kuten pakettimatkailu tai muuten valmiiksi standardoitu kokonaisuus. (Spilanis & Vayanni, 2004, s. 272).

Hernandez-Maskivker, Fornells, Teixido-Navarro ja Pulido (2021) määrittävät massamatkailun omalla tavallaan. Heidän mukaansa massamatkailulla tarkoitetaan

tilannetta, jossa suuri määrä matkailijoita suuntautuu tietylle alueelle. Matkailijoiden määrä voi kasvaa hallitsemattomasti pitkän ajan kuluessa, kunnes se ylittää alueen kantokyvyn ja paikallisten asukkaiden toleranssin. Tämän vaikutuksesta matkailulla voi olla myönteisten vaikutusten heikkenemistä alueella sekä negatiivisten seurausten lisääntymistä. Massamatkailun seurauksena alueen asukkaat voivat kokea haittoja ja epämukavuuksia kuten epäasiallista käytöstä, humalassa olemista, melua, suuria väkijoukkoja ja ruuhkautumista. Nämä ongelmat voivat aiheuttaa paikallisväestössä ärtymystä ja näin heikentää asukkaiden ja matkailijoiden välistä suhdetta. Massamatkailulla voi olla myös muita haitallisia vaikutuksia alueeseen, kuten vuokrien ja asuntojen hintojen nousua, gentrifikaatiota, ympäristön kulumista tai palveluiden keskittymistä matkailukeskuksiin. (Hernandez-Maskivker ym., 2021, s. 3.) Edellä mainitut tutkijat kuvailevat massamatkailua pitkälti matkailun vaikutusten näkökulmasta ja Vainikka (2013) kuvaili myös aikaisemmin, kuinka massamatkailu tulisi nähdä sosiaalisesti rakentuneena ilmiönä, ja sen vaikutuksina.

Liikamatkailusta ja massamatkailusta puhuttaessa pinnalle nousee usein vaihtoehdoisen matkailun termi. Belias ym. (2017) ovat tutkineet massamatkailua ja vaihtoehdoisen matkailun erityispiirteitä Kreikassa. Heidän tutkimuksessaan nousee ilmi, kuinka massamatkailussa korostetaan enemmän määräkeskeisyyttä ja vaihtoehtoinen matkailu voitaisiin nähdä tämän vastakohtana korostaen enemmän laadullisia näkökulmia. Se pyrkii vähentämään kausiluonteisuutta ja tuomaan tasapainoa alueelliseen kehitykseen pyrkien tarjoamaan laadukkaita palveluita samalla kunnioittaen yhteiskuntaa ja ympäristöä. Belias ym. (2017) korostavat kuinka, vaihtoehtoinen matkailu ei ole pelkästään vastakohta liikamatkailulle, vaan se keskittyy kestävään talouskasvuun ja aktiiviseen matkailijaan. Samalla he osoittavat, että vaihtoehtoinen matkailu vaatii huolellista suunnittelua ja huomioon ottoa paikallisyhteisöjen tarpeista, erityisesti ympäristö- ja sosiaalisista näkökulmista.

Vaihtoehdoisen matkailuun liittyy vahvasti termi degrowth tourism, jolle ei myöskään löydy yhtä oikeaa suomennosta. Degrowth tourismista puhuttaessa puhutaan matkailun niin sanotusta supistamisesta. Tätä pidetään vastauksena nykyiselle nopealle matkailun kehittymiselle. Tavoitteena on siirtää matkailu kohti vastuullisempia ja vähemmän taloudesta riippuvaisia valintoja. Fletcher, ym. (2019) korostavat että degrowth tourism ei ole vain talouden supistamista vaan, se vaatii myös kulttuurisia ja rakenteellisia muutoksia, jotka tukevat vähemmän resurssi-intensiivistä ja paikallisesti ohjattua matkailua. He korostavat,

että tällainen lähestymistapa ei ainoastaan kohdistu matkailijoiden määrän hallintaan, vaan edellyttää myös uudenlaista suhtautumista matkailuun, joka kunnioittaa paikallisia yhteisöjä ja ekosysteemejä vähentäen matkailun negatiivisia vaikutuksia.

2.2 Matkailun vaikutukset paikallisten elämänlaatuun (Tourism Quality of Life)

Tourism Quality of Life -teoria on käsite, joka liittyy matkailun vaikutuksiin ihmisten elämänlaatuun ja hyvinvointiin. TQoL-teoria pyrkii ymmärtämään matkailun merkitystä yhteiskunnalle ja yksilöille laajemmin kuin pelkästään taloudellisena toimintana. Se tutkii, miten matkailu vaikuttaa paikallisten asukkaiden elämänlaatuun ja hyvinvointiin eri näkökulmista, kuten sosiaalisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja ympäristöllisesti. TQoL-teoria juontaa juurensa matkailun vaikutusten tutkimuksesta, missä pyritään analysoimaan, miten matkailu voi vaikuttaa paikallisten asukkaiden elämänlaatuun, joko parantaen sitä tai heikentäen sitä. Teoria on suunniteltu tarjoamaan tietoa matkailun hallintaan ja suunnitteluun, erityisesti yhteisöissä, joissa matkailu on merkittävä taloudellinen voimavara. (Andereck & Nyaupane, 2011.)

Tourism Quality of Life -teoria tarjoaa välineitä tutkijoille ja päättäjille matkailun merkityksen arviointiin paikalliselle yhteisölle ja huomioimaan asukkaiden näkemykset ja kokemukset matkailuun liittyen omilla asuinalueillaan. Teorian taustat ovat monisyiset, sillä elämänlaadun määrittäminen on haastavaa sen subjektiivisen luonteen vuoksi. TQoL-teorian avulla voidaan arvioida matkailun positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia yhteisöön. Se tarkastelee muun muassa matkailun tarjoamia työllistymismahdollisuuksia, kulttuurien välisiä vuorovaikutuksia, paikallisen infrastruktuurin kehittymistä, ympäristön säilyttämistä ja sosiaalisten suhteiden muutoksia. (Andereck & Nyaupane, 2011.)

Teoria koostuu kahdeksasta elämänlaadun osa-alueesta. Nämä osa-alueet ovat yhteisön hyvinvointi, kaupungin haasteet, elämäntyyli, yhteisön ylpeys ja tietoisuus, luonnon ja kulttuurin säilyttäminen, taloudellinen vahvuus, virkistysmahdollisuudet sekä rikollisuus ja päihteiden väärinkäyttö. Tavoitteena on ymmärtää, miten matkailu vaikuttaa näihin elämänlaadun osa-alueisiin ja miten paikalliset asukkaat kokevat matkailun vaikutukset elämäänsä. (Andereck & Nyaupane, 2011, s. 249–253.) Yhteisön hyvinvointi näkyy teorian yhtenä osatekijänä, siten miten paikalliset kokevat esimerkiksi turvallisuuden tunteen tai rauhallisuuden kaupungissa. Näihin voivat liittyä kokemukset esimerkiksi poliisiin

luotettavuuteen tai yleiseen poliittiseen ympäristöön. Kaupungin haasteet osa-alue korostuu tilanteissa, joissa arvioidaan esimerkiksi ruuhkautumista tai alueen roskaantumista. Elämäntyyliä pohtiessa korostuu ihmisten omat ajatukset siitä, miten paikallinen itse kokee esimerkiksi yhteisöön kuulumisensa, osallistuuko henkilö esimerkiksi paikalliseen päätöksentekoon. Yhteisön ylpeys ja tietoisuus liittyy siihen, miten henkilö näkee oman asuinalueensa, kokeeko hän ylpeyttä omaa aluettaan kohti ja minkälaista kuvaa hän antaa muille omasta alueestaan ja ymmärtääkö hän muita kulttuureja. Luonnon ja kulttuurin säilyttäminen koskee erityisesti kokemuksia liittyen oman alueen luonnon ja kulttuurialueiden säilyttämiseen. Taloudellinen vahvuus näkyy osatekijänä siinä miten matkailu toimii merkittävänä työllisyyden sekä palveluiden tarjoajana. Virkistysmahdollisuudet, kuten erilaiset tapahtumat liittyvät vahvasti myös taloudelliseen hyvinvointiin. Viimeisenä osa-alueena rikollisuus ja päihteiden käyttö lisää vaikutusta paikallisten elämänlaatuun. (Andereck & Nyaupane, 2011, s. 254.)

Andereck ja Nyaupane (2011) korostavat, että matkailu vaikuttaa myönteisesti paikallisten elämänlaatuun erityisesti virkistysmahdollisuuksien saatavuuden ja yhteisön ylpeyden tunteen osalta. He katsovat myös, että matkailu vaikuttaa myönteisesti talouteen, helpottaa luonnon- ja kulttuurivarojen säilyttämistä, voi lisätä yhteisön hyvinvointia ja vaikuttaa yleisesti ottaen myönteisesti heidän elämäntapaansa. Toisaalta asukkaat tiedostavat myös, että matkailulla voi olla kielteisiä vaikutuksia elämänlaatuun, kuten rikollisuuden lisääntyminen ja kaupunkiongelmien, vaikka niitä ei pidetä kovinkaan ongelmallisina.

2.3 Matkailukaupungeissa asuvien elämänlaatu

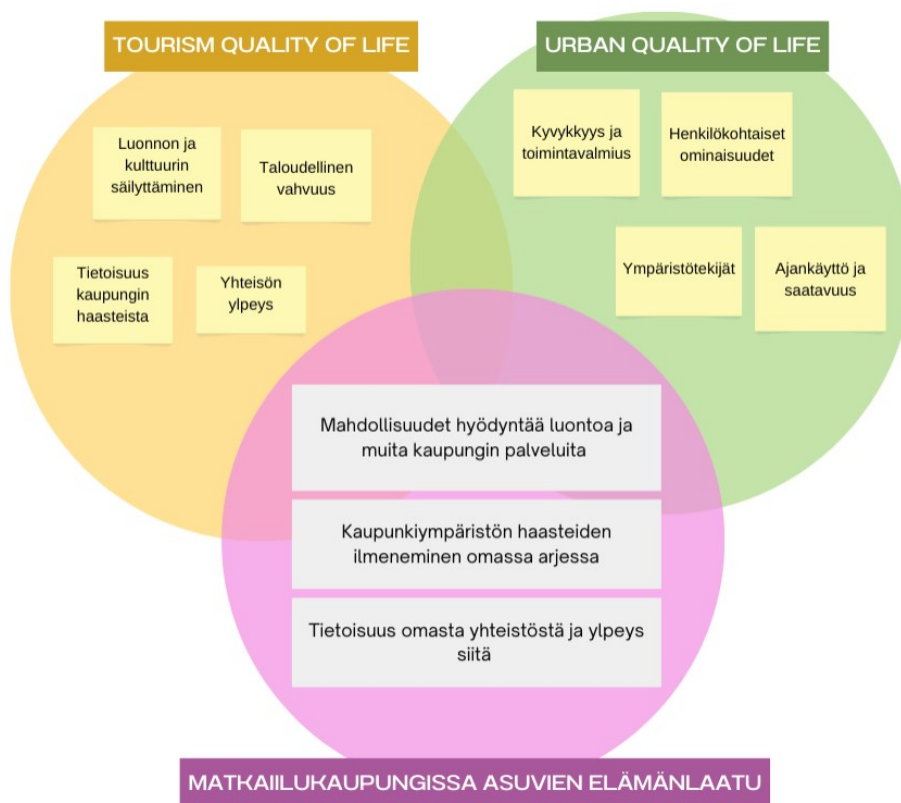
Biagi ym. (2018) tarkastelevat omasta näkökulmastaan erityisesti matkailukaupungissa asuvien ihmisten elämänlaatua ja mitkä tekijät vaikuttavat siihen. Heidän terminsä kaupunkilaisten elämänlaadulle on Urban Quality of Life (UQoL). Perusajatuksena heillä on, että asukkaiden käsitys elämänlaadusta ei riipu ainoastaan paikallisesti tarjottujen mukavuuksien, ominaisuuksien ja palveluiden määrästä vaan myös niiden todellisesta saatavuudesta kaupungissa. Matkailun läsnäolo kaupunkialueella voi vaikuttaa myönteisesti ja kielteisesti paikallisen väestön elämänlaatuun. Kun kielteiset vaikutukset ovat hallitsevia, matkailusta tulee haitallista sosiaaliselle ja taloudelliselle hyvinvoinnille. Tästä syystä matkailukohteiden asukkaiden käsityksiä elämänlaadusta on seurattava jatkuvasti, jotta voidaan arvioida myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia. Kaiken kaikkiaan matkailijoiden

läsnäolo voi tuottaa paikallisväestölle myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia, mikä lisää tai vähentää paikallista hyvinvointia. Esimerkiksi kulttuuripalveluiden tai paikallisten vapaa-ajanviettomahdollisuuksien parantuminen lisää todennäköisesti asukkaiden hyvinvointia. Kuitenkin tilanne, jossa kaupunkialue ruuhkautuu, saastuu tai tulee meluhaittoja, jotka johtuvat matkailijoiden läsnäolosta, heikentävät kaupunkilaisten elämänlaatua ja näin tämä voi vaikuttaa matkakohteen houkuttelevuuteen. (Biagi ym, 2018, s. 3–4.)

Elämänlaatu kaupunkiympäristössä (UQoL) riippuu paitsi mukavuuksien, haittatekijöiden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen, läsnäolosta myös asukkaiden mahdollisuuksista nauttia niistä. Biagin ym. (2018) mukaan tarkastellaan mukavuuksien olemassaoloa kyvykkyyksinä ja sitä, voivatko ihmiset todella hyödyntää niitä toiminnallisesti. Mukavuuden olemassaolo itsessään ei välttämättä lisää elämänlaatua, mikäli asukkaat eivät kykene kokemaan sitä. Tähän voi olla syynä joko henkilökohtaisia tekijöitä, kuten ajan puute, tai ulkoisia tekijöitä, kuten mukavuuksien saavutettavuus. Saavutettavuuteen liittyy vahvasti esimerkiksi palveluiden aukioloajat, hintapolitiikka tai ruuhkautuminen. (Biagi ym, 2018, s. 7.)

Biagin ym. (2018) kehittämä Urban Quality of Life (UQoL) -teoria ja Andereckin ja Nyaupanen (2011) luoma Tourism Quality of Life (TQoL) -teoria täydentävät toisiaan tässä tutkimuksessa. Biagin ym. (2018) teoria keskittyy kaupunkilaisten elämänlaadun analysointiin yhteydessä matkailuun, kun taas TQoL-teoria tarkastelee matkailun vaikutuksia asukkaiden näkökulmasta. Yhdistämällä nämä kaksi näkökulmaa pyrin saamaan kokonaisvaltaisen lähestymistavan, siitä miten matkailu integroituu osaksi paikallisten arkea kaupungissa ja miten se vaikuttaa paikallisyhteisöön.

Erityisesti Biagin ym. (2018) teoria palveluiden saatavuudesta ja käyttöön liittyvistä kysymyksistä täydentää elämänlaadun ymmärtämistä kaupunkiympäristössä. Yhdistämällä nämä kaksi aiemmin esiteltyä teoriaa, puhun niistä jatkossa yhdessä terminä ”matkailukaupungissa asuvien elämänlaatu”. Tourism Quality of life -teoriasta korostan tässä tutkimuksessa erityisesti luonnon ja kulttuurin säilyttämisen, taloudellisen vahvuuden, yhteisön ylpeys ja tietoisuus ja kaupungin haasteita. Myös muut teorian osa-alueet ovat merkittäviä kokonaisuuden hahmottamisessa, mutta rajasin tässä tutkimuksessa tärkeimmiksi osa-alueiksi aikaisemmin mainitut. Alla olevassa kuviossa 1 on havainnollistettu teorioiden yhdistämistä tämän tutkimuksen kannalta.

Kuvio 1 Matkailukaupungissa asuvien elämänlaatu (Mukaiu Biagin ym. (2018) Andereckin ja Nyaupanen (2011) Urban Quality of Life (UQoL) ja Tourism quality of life -teorioista.

Kun näitä kahta teoriaa sovelletaan yhdessä, tutkimus voi tarkemmin arvioida, miten matkailun kasvu ja kehitys muokkaavat kaupunkiympäristön infrastruktuuria, palvelutarjontaa ja resurssien saatavuutta. Esimerkiksi, jos matkailun kasvu lisää julkisen liikenteen palveluita tai parantaa ravintolapalveluiden saavutettavuutta, TQoL-mittari voi havaita nämä muutokset positiivisina asukkaiden elämänlaadulle. Toisaalta, jos matkailu johtaa palveluiden ylikuormittumiseen tai asuntojen hintojen nousuun, UQoL-teoria auttaa ymmärtämään näiden ilmiöiden vaikutuksia asukkaiden jokapäiväiseen elämään. Matkailukaupungissa asuvien elämänlaadun teoriolla saan uutta ymmärrystä matkailun monitahoisista vaikutuksista kaupunkiympäristöön ja paikallisten elämänlaatuun. Teorian avulla pystyn arvioimaan, esimerkiksi miten matkailun kasvu vaikuttaa kaupungin palvelutarjontaan ja miten nämä muutokset vaikuttavat paikallisten elämänlaatuun.

3. METODOLOGIA

Tässä luvussa esittelen tutkielmani metodologiset valinnat, haastatteluprosessin empiirisen aineiston keräämisenä sekä analyysiprosessin, sekä tutkimuksen eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät huomiot. Luvun jälkeen esittelen analyysin tulokset. Seuraavaksi esittelen fenomenologisen tutkimuksen taustoitusta.

3.1 Fenomenologinen kokemuksen tutkimus

Tutkimukseni edustaa fenomenologista tutkimusta. Tutkimuksen filosofisina peruskysymyksinä korostuvat ihmiskäsitys ja kysymys tiedon luonteesta kokemuksen suhteen. Kokemukset, merkitykset ja yhteisöllisyys ovat keskeisiä käsitteitä fenomenologiassa ja sitä läheisesti sivuavassa hermeneuttisessa näkemyksessä ihmiskäsityksestä. Fenomenologisessa tutkimuksessa keskitytään ihmisen kokemukseen ja hänen suhteeseensa ympäröivään maailmaan. (Laine, 2015, s. 29–30.)

Fenomenologiassa erotetaan kaksi pääsuuntausta: Edmund Husserlin (1859–1938) kehittämä deskriptiivinen fenomenologia ja Martin Heideggerin luoma hermeneuttinen eli eksistentiaalinen fenomenologia. Husserlin näkemyksen mukaan kaikki tieto pohjautuu kokemukseen, joten todellista maailmaa tulisi tutkia kokemusten kautta. Husserlin fenomenologia keskittyy tajunnan rakenteiden ymmärtämiseen, mutta tunnustaa samalla ulkoisen maailman olemassaolon ihmisen tajunnan ulkopuolella (Virtanen, 2006, s. 153–154). Husserl esitteli fenomenologisen reduktion, prosessin, jossa siirretään syrjään kaikki epäolennaisuudet ja keskitytään olennaisiin seikkoihin fenomenologisen analyysin näkökulmasta. Tämä ei ole mahdollista ilman, että ihminen tietoisesti hylkää omat ennakkoluulonsa ja tapansa havaita ja suhtautua maailmaan arkipäiväisessä elämässään. Fenomenologisessa reduktiossa tavoitteena on irtautua luonnollisesta asenteesta, joka muodostaa maailmankuvat epäsuorasti ja havaitsemattomasti ilman reduktiota. Reduktion avulla pyritään näkemään asiat ikään kuin ensimmäistä kertaa, mikä mahdollistaa puhtaamman ja syvemmän ymmärryksen kokemusten merkityksestä ikään kuin ne koettaisiin ensimmäistä kertaa (Perttula, 1995, s. 9–14).

Heideggerin edustama hermeneuttinen fenomenologia keskittyy ihmisen tutkimiseen sekä tutkimuskohteena että tutkijana. Tutkimuksen filosofiset peruskysymykset liittyvät

erityisesti ihmiskäsitykseen millainen ihminen on tutkimuskohteena sekä tiedonkäsitykseen minkälaista tietoa ihmisestä voidaan saada ja millainen tämän tiedon luonne on. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, kappale 1.3.3 Fenomenologis-hermeneuttinen perinne ja tulkinnallinen tutkimus). Hermeneuttisessa fenomenologiassa korostetaan, että tieto muodostuu ihmisen ja ulkoisen todellisuuden välisessä vuorovaikutuksessa, eikä näitä kahta tekijää voi erottaa toisistaan. Toisin kuin Husserl, joka korosti yksilöllistä kokemusmaailmaa ja absoluuttista elämämaailmaa, Heidegger keskittyi käsitteiden uudelleen määrittelyyn ja ihmisen kiinteään sidokseen omaan olemassaoloonsa. Heideggerin mukaan "täälläolo" kuvaa ihmisen tilannetta, johon hän on syntynyt, kasvanut tai itse vaikuttanut ja valinnut. Hänen mukaansa ymmärtäminen ja tulkinta saavat merkityksensä ihmisen tavasta olla maailmassa. Heidegger arvosti Husserlin pyrkimystä puhdistaa filosofia ennakkokäsityksistä, mutta näki, että Husserlin lähestymistapa ei ollut riittävän kattava tai radikaali syventymään olemisen-kysymyksen ytimeen. Heidegger korosti, kuinka ennakkokäsitysten sulkeistamista ei voi tehdä täysin, esimerkiksi ontologian kannalta. (Virtanen, 2006, s. 156.)

Hermeneuttisia piirteitä sisältävä fenomenologinen tutkimus ei ole täysin kykenevä toisen ihmisen tajunnalle olevien merkitysten deskriptioon eli kuvailuun. Tämä tutkimussuuntaus pyrkii kuitenkin kuvaamaan toisen ihmisen kokemuksia, ja tutkimuksen katsotaan olevan sitä onnistuneempi, mitä enemmän se sisältää kuvailua (Perttula, 1995, s. 55). Toisin kuin puhtaasti kuvailevassa fenomenologiassa, hermeneuttis-fenomenologisessa tutkimuksessa tutkija yhdistää omaa tulkintaansa aineiston analyysiin. Tämä eroaa Husserlin fenomenologian periaatteesta, jonka mukaan tutkijan tulisi pysytellä täysin ulkopuolisena ja sulkea pois henkilökohtaiset ennakkokäsityksensä. Hermeneuttisessa ulottuvuudessa korostuu tarve tulkita ilmiöitä. Hermeneutiikka pyrkii ymmärtämään ja tulkitsemaan näiden ilmiöiden merkityksiä ja luomaan sääntöjä tulkinnalle. Hermeneutiikassa keskeisiä käsitteitä ovat esiymmärrys ja hermeneuttinen kehä, joissa ymmärtäminen on jatkuvaa tulkintaa ja perustuu aiempiin käsityksiin (Laine, 2015, s. 29–49.)

Tulkinnallinen fenomenologinen tutkimus lähtee olettamuksesta, että ihmisen puhe heijastaa hänen kokemusmaailmaansa, mutta toisen ihmisen kokemukset eivät välity suoraan vaan vaativat tutkijan tulkintaa. Ihmiset eivät aina kykene tai halua ilmaista kokemuksiaan niin kuin ovat ne kokeneet. Esimerkiksi tutkimushaastattelussa haastateltava ei vain jaa tai palauta mieleensä kokemuksiaan, vaan voi myös tietoisesti tai alitajuisesti päättää, miten esittää ne. Tutkimustilanteessa tutkittaville annetaan tilaa vapaasti kertoa omista kokemuksistaan ja

mielipiteistään aiheeseen liittyen, ilman että heitä ohjataan tai vaikutetaan liikaa (Tökkäri, 2018, s. 67–68).

Hermeneuttista fenomenologiaa on hyödynnetty matkailututkimuksessa tutkittaessa kokemusten syvempiä merkityksiä ja ymmärrysten rakenteita. Tutkimusalueena hermeneuttinen fenomenologia keskittyy erityisesti siihen, miten matkailukokemukset muodostuvat ja miten ne ymmärretään kulttuurisessa ja historiallisessa kontekstissa. Hermeneuttinen fenomenologia painottaa merkitysten, ymmärrysten ja tulkintojen tutkimista, mikä auttaa selittämään, miten matkailukokemukset vaikuttavat henkilön olemiseen maailmassa ja miten nämä kokemukset muokkaavat yksilön käsitystä itsestään ja muista. Pernecky ja Jamal (2010) esimerkiksi korostavat, että hermeneuttinen fenomenologia on arvokas mutta alikäytetty lähestymistapa matkailukokemusten ymmärtämiseen. Heidän mukaansa matkailututkimuksessa on keskitytty liiaksi positivistisiin menetelmiin, jotka eivät huomioi kokemusten subjektiivisia ja kontekstisidonnaisia näkökulmia. Hermeneuttisen fenomenologian avulla voidaan paremmin tutkia matkailukokemusten syntyä ja merkitystä yksilöille, tarjoten syvällisempiä näkemyksiä matkailun psykologisista ja eksistentiaalisista ulottuvuuksista (Pernecky & Jamal, 2010, s. 1056–1072.)

3.2 Holistinen ihmiskäsitys ja tutkimuksen ontologia

Fenomenologisen psykologian tärkeimpiä antia tieteelle on tarve analysoida tutkimuskohteen perusolemus sekä sovittaa tutkimusmenetelmät siihen. Kvalitatiivisen tutkimusaineiston tapauksessa tutkittavan ilmiön analyysi ohjaa tutkijaa lähestymään aineistoa vähintään kahdesta erilaisesta näkökulmasta. Ensimmäisen ryhmän muodostavat sosiaaliseen todellisuuteen liittyvät ilmiöt, kun taas toisen ryhmän muodostavat ilmiöt, jotka näyttävät tajunnallisina merkityssuhteina. Tämän tutkimuksen keskiössä ovat ilmiöt, jotka näyttävät tajunnallisina merkityssuhteina, ja niihin liittyvät ontologiset metodologiset vaatimukset. (Perttula, 1995, s. 13–15.)

Rauhala on tehnyt merkittävää työtä ihmisen ontologian ymmärtämisen parissa ja korostaa ontologisen analyysin merkitystä. Hänen näkemyksensä mukaan ontologisen analyysin avulla voidaan saada selville, millaiseksi tutkittava kohde perustavanlaatuisesti oletetaan olevan. Empiirisessä tutkimuksessa tutkijan on aina sitouduttava johonkin ontologisiin

ratkaisuihin, sillä kun ihmistä tutkitaan, tutkija sitoutuu väistämättä tiettyihin ihmiskäsityksiin, jotka heijastuvat hänen käyttämiinsä hypoteeseihin ja tutkimusmenetelmiin. Perttula myös korostaa tutkimuksen taustalla olevien ontologisten valintojen ja ihmiskäsityksen merkityksellisyyttä, sillä ilman näitä käytetyt tutkimusmenetelmät muuttuvat sattumanvaraisista perustelluiksi ja saavuttavat tieteellisyyden. (Perttula, 1995, s. 69.) Tutkimukseni keskittyy paikallisten asukkaiden kokemuksiin ja tämän vuoksi minun on ensin tarkasteltava, miten ymmärrän ihmisen ja inhimillisen kokemuksen.

Oma käsitykseni ihmisestä, siis siitä millaiseksi perusluonteeltaan ajattelen ihmisen olevan, pohjautuu Rauhalan (2005) esittämään kokonaisvaltaiseen ihmiskäsitykseen. Hänen mukaansa ihminen ilmenee kolmessa eri olemisen perusmuodossa: *tajunnallisena*, joka kuvaa psyykkis-henkistä olemassaoloa; *kehollisena*, joka tarkoittaa fyysistä ja orgaanista tapahtumista; sekä *situationaalisenä*, joka viittaa olemassaoloon suhteina ympäröivään todellisuuteen. Näiden ulottuvuuksien kokonaisuus muodostaa holistisen kuvan ihmisestä, joka on samanaikaisesti sekä psyykkisesti, fyysisesti että situaalisesti suhteessa ympäristöönsä. (Rauhala, 2005, s. 32.) Holistinen ihmiskäsitys perustuu ajatukseen siitä, että ihminen ilmenee aina kokonaisuutena ja se osoittaa ihmistä tutkiville psykologian osaluille mielekkään sisältöalueen ihmistutkimuksen kokonaisuudessa. (Perttula, 1995, s. 109).

Fenomenologiassa korostetaan, että yksilöt muodostuvat vuorovaikutuksessa ympäröivän maailman kanssa, jossa he asuvat ja toimivat, samalla aktiivisesti vaikuttaen ja muovaten tätä maailmaa. Tätä vuorovaikutteista suhdetta tarkastellaan aina yksilön omasta näkökulmasta eli siitä, miten kukin yksilö kokee suhteensa ympäröivään maailmaan. Tätä kokemuksen suhdetta kutsutaan intentionaaliseksi. Ihminen suuntautuu maailmaan merkityksillä rikastetussa valokeilassa, ja todellisuus näyttäytyy jokaisessa havainnossa havaitsijan pyrkimysten, kiinnostusten ja uskomusten valossa. Ihmisen toimiessa tietyllä tavalla, voimme aina kysyä, millaisten merkitysten pohjalta hän toimii. Inhimilliset kokemukset rakentuvat aina merkityssuhteista. Fenomenologiassa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään kokemusten merkityssisältöä ja niiden rakennetta. Fenomenologinen näkökulma sisältää ajatuksen siitä, että ihmisyksilö on perusluonteeltaan yhteisöllinen. Merkitykset, jotka muodostavat todellisuutemme perustan, eivät ole synnynnäisiä, vaan ne syntyvät yhteisössä, jossa kasvamme ja josta saamme kasvatuksemme. Yhteisön jäsenenä

me jaamme tiettyjä ominaisuuksia ja tapoja käsittää maailmaa, mikä tarkoittaa, että yksittäisten jäsenten kokemat merkitykset heijastelevat yleisempiä, yhteisön luomia merkitystraditioita. (Laine, 2015, s. 29–32.)

3.3 Tutkimusaineiston hankinta ja kuvaus

Tutkimukseni on fenomenologiselle tutkimukselle tyypillisesti laadullinen tutkimus ja tutkimukseni aineisto on hankittu avoimilla teemahaastatteluilla, minkä jälkeen aineisto on litteroitu mahdollistaakseen sen analysoinnin. Litteroitu aineisto on analysoitu hyödyntäen tulkinnallista fenomenologiaa, joka on tyypillinen laadullinen analyysimenetelmä. (Metsämuuronen, 2006, s. 135.) Pääpiirteittäin laadullinen ja määrällinen tutkimus metodeiltaan eroaa siinä, että määrällisessä tutkimuksessa tuloksia argumentoidaan lukujen ja niiden välisten suhteiden avulla ja siinä pyritään yleistämään tuloksia laaja-alaisemmin, kun taas laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena eikä argumentaatiota voida rakentaa yksikköjen eri ”muuttujien” suhteen. Laadullisessa tutkimuksessa aineistot ovat verrattain pieniä määrällisiin tutkimuksiin nähden ja niistä pyritään löytämään piilotettuja merkityksiä, tulkitsemaan yksilöiden kokemusta ja löytämään merkityksiä näille. Laadullisessa analyysissä korostuu havaintojen pelkistäminen ja tulkitseminen. (Alasuutari, 2011, s. 31–43.) Laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruu ja analyysi ovat vahvasti kietoutuneet toisiinsa. Erityisesti tämä pätee, kun tutkija itse suorittaa aineiston keruun ja analysoinnin (Mäkelä, 1990, s. 45).

Tutkimukseni keskittyy paikallisten nuorten aikuisten kokemuksiin kasvavista matkailijamääristä Rovaniemellä sekä siihen, miten nämä vaikuttavat heidän elämänlaatuunsa. Tarkastelen ilmiötä erityisesti nuorten aikuisten näkökulmasta, koska heidän ääni on harvoin kuultu vastaavissa tutkimuksissa. On tärkeää ymmärtää, että nuoret aikuiset ovat tulevaisuuden sukupolvia, jotka tulevat elämään ja vaikuttamaan siihen elinympäristöön, jossa matkailu näyttelee merkittävää roolia. Laajemmin tarkasteltuna tutkimus liittyy matkailun kasvun ja liikamatkailun ilmiöihin, jota on tutkittu laajasti eri puolilla maailmaa erilaisissa kohteissa ja eri näkökulmista.

Tutkimuksessani haastattelin kuutta nuorta aikuista, jotka ovat paikallisia rovaniemeläisiä ja asuneet joko koko elämänsä tai lähestulkoon koko elämänsä Rovaniemellä. Haastateltavat valikoituivat yksi kerrallaan joko omasta tuttavapiiristä tai osa yhteisten tuttujen kautta.

Halusin pitää tarkan ikähaarukan avoimena, mutta yhtenä kriteerinä minulla oli, että kaikki haastateltavat olisivat täysi-ikäisiä, sillä mikäli olisin valinnut tätä nuorempia, ei heillä välttämättä vielä olisi samanlaista yleiskäsitystä matkailun vaikutuksista. Lopulta kaikki haastatteluun osallistuvat henkilöt olivat haastatteluiden aikaan 18–29-vuotiaita. Otin yhteyttä haastateltaviin aluksi sähköpostilla tai Whatsapp -viestillä. Laitoin jokaiselle haastateltavalle sähköpostitse tietoa tutkimukseni aiheesta, kertoen hieman tutkimukseni taustoja ja pyysin heitä palauttamaan kirjallisen lomakkeen, jossa varmistin heidän suostumuksensa osallistua haastatteluun. Haastattelupyynnöissä korostin osallistumisen vapaaehtoisuutta kuten ihmistieteellisessä tutkimuksessa hyviin tapoihin kuuluu tehdä (TENK, 2019, s. 7–8).

Anonymiteetin varmistamiseksi haastateltavien henkilökohtaisia tietoja tai tunnistetietoja, kuten nimeä tai tarkkaa opiskelu- tai työpaikkaa ei jaeta, vaan nämä tiedot on kategorisoitu. Kategorisointi on yksi anonymiteetin säilyttämisen keino, jossa tunnistetieto karkeistetaan ylemmälle tasolle kuten esimerkiksi tietyn kaupan nimi muutetaan vain kaupaksi (Ruusuvoori & Nikander, 2017, s. 438–439). Olen koodannut haastateltavat koodein H1, H2, H3 ja niin edelleen. Järjestys on tullut siinä järjestyksessä, jossa pidin haastattelut. Haastattelut äänitettiin litterointia varten. Alla olevaan taulukkoon 1 on koottu perustietoja haastateltavista ja kuvattu lyhyesti, mikäli heillä on jokin yhteys matkailuun. Haastateltavista neljä olivat sukupuoleltaan naisia ja kaksi miehiä. Neljällä oli tai oli aikaisemmin ollut suora yhteys matkailuun joko opintojen tai sesonkityön kautta. Kahdella ei suoranaista yhteyttä alaun ollut, mutta esimerkiksi haastateltava numero yksi kuvasi että *”ei kai täällä pysty elämään ilman, että on jonkinlaisessa suhteessa matkailuun”*. Yhteydellä matkailuun alla olevassa taulukossa kuvaan yhteyttä joko työn tai opintojen kautta.

Taulukko 1. Haastateltavien perustiedot

	Sukupuoli	Ikä (v)	Yhteys matkailuun
H1	mies	29	-
H2	nainen	18	Sesonkityö
H3	nainen	26	Opiskelu, työ
H4	nainen	26	-
H5	nainen	27	Sesonkityö nuorempana
H6	mies	27	Sesonkityö nuorempana

Yleisiä laadullisia aineistonkeruutapoja on esimerkiksi haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista kerätty tieto. Laadulliset aineistot ovat yleensä tekstimuotoista aineistoa, jota ei voida muuntaa numeromuotoon. Tyypillisesti aineisto on tutkijan keräämää aineistoa, joka on tallennettu digitaaliseen muotoon puheeksi tai videolle, jonka jälkeen se litteroidaan tekstimuotoon. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, kappale 3). Tässä tutkimuksessa päädyin keräämään tutkimusaineiston haastatteluilla, sillä kokemusta tutkittaessa haastatteluiden avulla päästään kiinni tapahtumiin, joihin tutkijalla ei olisi muuten pääsyä. Ilman haastatteluita monet elämän osa-alueet jäisivät kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle. (Hyvärinen, 2017, s. 12.) Koska tutkimuksessa halusin selvittää, miten paikalliset nuoret kokevat kasvavat matkailun kasvun, joten oli loogisinta kysyä asiasta suoraan heiltä haastatteluiden avulla.

Lehtomaa (2011, s. 170) korostaa haastatteluissa avoimuutta, jolloin hänen mukaansa avoin keskustelun omainen haastattelu sopii fenomenologiseen tutkimukseen parhaiten, sillä avoimen haastattelun aikana muodostuu teema-alueet haastateltavan ehdoilla. Sovellan omassa tutkimuksessani avointa teemahaastattelua, jossa pidin teemat mielessä, mutta annoin haastateltavien tilaa kertoa avoimesti aihepiireistä teemojen puitteissa. Tämä mahdollistaa minulle yleisesti samoista aihepiireistä keskustelua eri haastateltavien kanssa. (Lehtomaa, 2011, s. 167–170.)

Vaikka Lehtomaa korostaa haastatteluissa avointa keskustelua, koin nuorten aikuisten kohdalla avoimet teemahaastattelut toimivimmiksi, sillä haastateltavillani ei välttämättä ollut niin paljoa vielä kokemusta haastatteluihin osallistumisesta, jolloin halusin myös mahdollistaa heille helpomman lähestymisen aiheeseen itse hieman johdattelemalla heitä avointen teemojen avulla. Avoimen teemahaastattelun vahvuus näkyi tekemissäni haastatteluissa siinä, että pystyin muokkaamaan kysymyksiä haastateltavan taustat huomioiden. Huomasin heti alussa, kuinka osa haastateltavista painotti eri asioita, jolloin oli luontevaa tarttua enemmän juuri heille tutumpiin aihepiireihin muokkaamalla hieman kysymyksiä ja kyselemällä tarkentavia kysymyksiä. Hyvässä avoimessa teemahaastattelussa ei olekaan olennaista käyttää kaikkia haastattelurungon kysymyksiä, vaan painottaa eri kysymyksiä tilanteen mukaan. Olennaista on pitää tilanne avoimena vuorovaikutteisena, mutta kuitenkin pitää mielessä pääteemat. (Hyvärinen, 2017, s. 29.) Lopulta, mikäli haastateltavalla oli paljon kerrottavaa aiheesta annoin haastateltavan avoimesti kertoa ilman,

että suuntasin keskustelua mihinkään teeman suuntaan. Annoin haastateltavien vapaasti kertoa kokemuksiaan löyhästi teemat mielessäni pitäen.

Aineistonkeruun ensimmäisenä vaiheena minulla oli tutkimuksen ilmiöön perehtyminen omatoimisesti. Tässä vaiheessa pyrin jo tunnistamaan ja mahdollisuuksien mukaan sulkeistamaan omia ennako-odotuksia ilmiöön liittyen, kuten fenomenologisessa tutkimuksessa tutkijana on tärkeä tehdä (Laine, 2015, s. 29.) Kohdensin hakuja seuraavassa vaiheessa erityisesti Rovaniemeen ja löysin muutamia uutisia sekä Yleltä, että Lapin Kansasta, joissa käsiteltiin liikamatkailun vaikutuksia Rovaniemellä. Uutisissa nousi esille yksittäisiä teemoja, kuten Airbnb tai lentomatkustamisen lisääntyminen. Pohdin omia ennako-oletuksiani erityisesti näihin teemoihin liittyen, jotta tunnistaisin tutkijana ennako-oletukseni paremmin. Tämän jälkeen lähdin pohtimaan teemoja, joita haluan nostaa haastatteluissa esiin. Teemat toimivat kuitenkin väljinä suuntaviivoina ja itse haastatteluissa teemat olivat löyhästi mukana, sillä haastateltavat kertoivat eri verran eri aiheista. Lopulta haastatteluista muodostui avoimempia, mitä olin aluksi ajatellut. Tämä kuitenkin mahdollisti minulle avoimemman keskustelun, jolloin sain paremman ymmärryksen juuri haastateltavien omasta kokemusmaailmasta, ilman, että omat ennako-oletuksesi ohjasivat haastatteluita. Alla haastatteluideni teemat, joiden pohjalta kävimme keskustelua haastateltavieni kanssa.

1. Taustatiedot
2. Matkailun kasvu, kokemukset matkailijamäärästä
3. Elämänlaatu ja siihen vaikuttavat tekijät
4. Kestävä matkailu ja matkailun tulevaisuus Rovaniemellä
5. Lopetus

Haastattelut toteutettiin etäyhteydellä Microsoft Teamsin kautta alkuvuodesta 2024, ja niiden kesto oli keskimäärin noin 20 minuuttia per haastattelu. Lyhimmillään noin 15 minuuttia ja pisimmillään 30 minuuttia. Haastattelun alkuun kerroin vielä haastattelun etenemisestä ja pyysin luvan nauhoittamiseen. Haastattelut etenivät omalla painollaan kunkin haastateltavan kanssa. Osan kanssa huomasin haastateltavien pohtivan ilmiötä paljon juuri tämän pro gradu -tutkielman valossa, jolloin jouduin erikseen pyytämään haastateltavia keskittymään juuri heidän kokemukseensa ilman, että yritti löytää spesifisti aihepiirejä liittyen juuri tarkasti tähän tutkimukseen. Lopuksi annoin mahdollisuuden vielä täydentää

tai lisätä ajatuksia aikaisempiin kohtiin. Pyrin toimimaan neutraalina haastattelijana, jotta en antaisi vaikutteita siihen, miten haastateltavat aiheista kertoivat. Neutraalisuus mielletään usein osaksi professionaalisuutta (Ruusuvuori & Tiittula, 2017, s. 69).

Litteroin haastattelut pääosin sanatarkasti ja sain aikaan yhteensä 32 sivua Word-tiedostoa, käyttäen fonttikokoa 12 ja riviväliä 1,15. Poistin kuitenkin äännähdykset, jotka eivät olleet sisällön kannalta oleellisia. Haastateltavista osa puhui murteella, jonka säilytin litteroidussa tekstissä. Myös puhekieliset ilmaisut pidin mukana. Äänitteiden laatu oli hyvä, joten en kohdannut epävarmuutta litteroinneissa huonon äänenlaadun takia. Haastattelujen avulla pyrin saamaan syvällistä ymmärrystä haastateltavien näkemyksissä ja kokemuksista tutkimukseni aihepiiriin liittyen. Myöhemmin analyysin aikana hyödynsin Goodnote-nimistä sovellusta Ipadilla, jolla tekstinkäsittely oli helpompaa verrattuna Wordiin.

3.4 Fenomenologinen analyysimenetelmä

Valitsin analyysimenetelmäni tutkimuksen keskeisen ilmiön perusteella, kuten Virtanen (2006, s. 175) korostaa. Päädyin käyttämään fenomenologista analyysimenetelmää, koska koin sen soveltuvan parhaiten litteroituihin haastatteluihini varsinkin, kun tavoitteenani oli saada ymmärrystä haastateltavien kokemusten merkityksestä sellaisinaan, kuin he ne ymmärtävät.

Hermeneuttisen psykologian perinteeseen kuuluva fenomenologinen psykologia on pitkään ollut osa tieteenteoreettista perinnettä, vaikkakin se on toiminut akateemisen psykologian valtavirran ulkopuolella. Fenomenologisen analyysimenetelmän kehitti alun perin amerikkalainen psykologi Amadeo Giorgi. Alkuperäinen Giorgin analyysimenetelmä edustaa pääasiassa deskriptiivistä fenomenologiaa. Kotimaisista eksistentiaalisen fenomenologian edustajista merkittävä henkilö on Lauri Rauhala, kun taas hermeneuttista näkökulmaa edustaa Juha Perttula. Perttula ei tyytynyt Giorgin fenomenologisen analyysimenetelmän alkuperäisiin vaiheisiin, vaan pyrki kehittämään keinoja, joilla voidaan tehokkaammin jäsentää laajoja tutkimusaineistoja. Pohjana laajennetulle analyysimetodin kehittymiselle Perttula on omaksunut Giorgin ja Rauhalan ajattelutapaa. Rauhalalta on peräisin tapa ymmärtää kokemusta ja sen rakennetta, kun taas Giorgilta on peräisin kokemuksen empiirinen tutkimus. Tässä tutkielmassa hyödynsin Juha Perttulan tekemiä laajennuksia Giorgin alkuperäiseen analyysimetodiin. Nämä laajennukset eivät muuta

alkuperäisen menetelmän peruseriaatteita, vaan ne toimivat pikemminkin täydentävinä osina. Tämä laajennettu analyysimetodi helpottaa myös aineiston hallintaa fenomenologisen psykologian periaatteiden mukaisesti. (Latomaa, 2011, s. 38–40; Perttula, 1995, s. 90; Virtanen, 2006, s. 175, 181.)

Perttulan (1995) tekemät laajennukset Giorgin (mm. 1985) analyysimenetelmään perustuvat Lauri Rauhalan eksistentiaalis-fenomenologiseen filosofiaan ja heideggeriläiseen filosofiaan. Perttulan ajattelutavassa yhdistyvät husserilainen kuvailevasti ymmärrettävä suuntaus sekä hermeneutiikka. Perttula laajensi Giorgin metodia neljällä tavalla: muodostamalla sisältöalueita tutkimusaineistolle, sijoittamalla merkitykselliset yksiköt näihin sisältöalueisiin, luomalla yksilökohtaisen merkitysverkoston ja siirtymällä yksilökohtaisesta yleiseen tasoon. Nämä muunnokset konkretisoituvat analyysimenetelmän kahdessa päävaiheessa ja niiden sisältämissä osavaiheissa. (Niskanen, 2011, s. 103; Perttula, 1995, s. 90–94; Virtanen, 2006, s.175, 181–183.)

Fenomenologisen menetelmän muokkaaminen tutkittavaan ilmiöön sopivaksi on tutkijalle välttämätöntä (Perttula, 1995, s. 68). Perttulan metodi on kaksiosainen, edeten yksilökohtaisista merkitysverkostoista kohti yleistä merkitysverkostoa (Perttula, 1995, s. 119) Perttulan kehittämän menetelmän etuna onkin se, että sitä voi muokata sujuvasti tutkimuksen tarpeiden mukaan. Menetelmän systemaattisuus auttaa tutkijaa hahmottamaan analyysin eri vaiheet ja täten tarvittaessa palaamaan aina vaiheita taaksepäin tarvittaessa. Tutkimusaineisto tulee tutkijalle hyvin tutuksi tutkimuksen kuluessa, sillä analyysin jokaisessa vaiheessa aineistoa jäsennellään merkitysyksiköittäin. (Lehtomaa, 2011, s. 181–182.) Seuraavassa taulukossa numero 2 kuvataan fenomenologisen analyysin vaiheita, sekä Giorgin (mm. 1985) alkuperäisen analyysin, että Perttulan (1995) muunnoksen mukaan. Giorgin (mm. 1985) alkuperäisestä mallista näkee pääpiirteittäin analyysin vaiheet, mutta Perttulan (1995) muunnos, jota sovellan tässä työssä, kertoo yksityiskohtaisemmin analyysin etenemisestä.

Taulukko 2. Fenomenologisen tutkimuksen vaiheet (Virtanen, 2006, s. 182 mukailten)

Giorgin (mm. 1985) fenomenologinen analyysimenetelmä	Perttulan (2005) muunnos Eksistentiaalinen fenomenologia
---	---

<p>1. Vaihe Tutkimusaineistoon huolellinen tutustuminen avoimesti kokonaisnäkemykseen pyrkien</p>	<p>1. Päävaihe, Yksilökohtaisen merkitysverkoston muodostaminen 1.1 Avoin lukeminen 1.2 Sisältöalueiden muodostaminen 1.3 Merkitysyksiköihin jakaminen</p>
<p>2. Vaihe Merkitysyksiköihin jakaminen</p>	<p>1.4 Muunnos tutkijan yleiselle kielelle kääntäminen 1.5 Merkitysyksiköiden sijoittaminen sisältöalueisiin</p>
<p>3. Vaihe Tutkijan yleiselle kielelle kääntäminen</p>	<p>1.6 Sisältöalueittain yksilökohtainen merkitysverkosto 1.7 Jäsennys sisältöalueiden mukaan</p>
<p>4. Vaihe Yksilökohtaisen merkitysverkoston muodostaminen</p>	<p>2. Päävaihe, Yleisen merkitysverkoston muodostaminen 2.1 Jako yksilökohtaisen merkitysverkoston merkitysten sisältäviin yksiköihin 2.2 Aineistoa kuvaavat sisältöalueet 2.3 Sijoitetaan ei-yksilöllisellä kielellä olevat yksiköt sisältöalueisiin 2.4 Muodostetaan spesifit sisältöalueet 2.5 Muodostetaan spesifi yleinen merkitysverkosto 2.6 Muodostetaan sisältöalueen yleinen rakenne 2.7 Integroidaan sisältöalueet yleiseen merkitysverkostoon</p>
<p>5. Vaihe Kokonaiskuvan muodostaminen</p>	

Metodin ensimmäinen osa: yksilökohtaisen merkitysverkoston muodostaminen

Perttulan (1995) metodin ensimmäinen osa koostuu seitsemästä vaiheesta. Näiden seitsemän vaiheen avulla jokaisesta haastattelusta muodostetaan vaihe vaiheelta yksilökohtainen merkitysverkosto. (Lehtomaa, 2011, s. 181–182.) Seuraavaksi kuvailen yksilökohtaisten merkitysverkostojen muodostumista vaihe vaiheelta samoilla numeroilla kuin yllä olevassa taulukossa analyysin ensimmäisessä osassa.

Perttulan (1995) analyysimenetelmän ensimmäisessä (1.1) vaiheessa tutkija tutustuu avoimesti kerättyyn aineistoon ja pyrkii hahmottamaan siitä kokonaiskuvan. Tässä vaiheessa on tärkeä pystyä näkemään aineisto kokonaisuutena ja välttämään pirstaleisen tiedon takertumista. Sulkeistaminen, eli ennako-oletusten poistaminen, nousee keskeiseen rooliin tässä vaiheessa. Sen avulla tutkija pyrkii häivyttämään omat ennako-oletuksensa ja

kohtaamaan tutkimusaineiston sellaisena kuin se todella on. Sulkeistamisen päämääränä on päästä reduktioon, jossa tutkittava kokemus ilmestyy tutkijan tajuntaan mahdollisimman autenttisessa muodossa. Perttula korostaa kuinka sulkeistaminen tulee tehdä jo tutkimuksen alkuvaiheessa. (Perttula, 1995, s. 69–72.) Käytännössä sulkeistamisella tarkoitetaan jo ennen aineistonhankintaa tehtävää kartoitusta omista ennako-oletuksista ja kokemustavoista ja nämä tunnistaen etsiä tapoja, joiden avulla laittaa ne tietoisesti syrjään (Lehtomaa, 2011, s. 165).

Perttula (1995) korostaa jo tutkimuksen alussa reflektion merkitystä. Reflektiolla hän tarkoittaa tutkijan itsetiedostukseen pyrkivää prosessia tutkijan omista kokemuksista merkityssuhteisiin. Reflektiota voidaan pitää sulkeistamisen edellytyksenä ja sen ensimmäisenä vaiheena. Tutkijan tulee pyrkiä eriyttämään ilmiöön liittämänsä merkityssuhteet ja omat kokemuksensa toisen ihmisen kokemuksesta. Perttula kuitenkin korostaa, että sulkeistamisessa ei pidä sulkeistaa omaa ihmiskäsitystään, eli sulkeistamista ei viedä ontologiselle tasolle. Sen sijaan tutkimuksessa tulee tuoda ilmi oma ihmiskäsitys ja tässä suhteessa laajennettu analyysimetodi perustuu eksistentiaaliseen fenomenologiaa deskriptiivisen fenomenologian sijasta. Ihmiskäsityksen käsitteellinen erottaminen valaisee selkeästi sulkeistamisen kohdetta. (Perttula, 1995, s. 71–72.)

Omien ennakkokäsitysten reflektoinnin aloitin jo ennen aineistonkeruuta. Pohdin mielessäni minkälaisia, ennako-oletuksia minulle syntyy puhuttaessa yleisesti paikallisten näkökulmasta matkailijakaupungeissa ja tämän jälkeen tarkemmin vielä Rovaniemen näkökulmasta. Olen itse asunut muutaman vuoden Rovaniemellä ja yritin sulkeistamisessa hahmottaa itselleni omat ennakkokäsitykseni ilmiöstä. Kirjoitin kokemuksiani Ipadin muistiinpanoihin tutkimuksen eri vaiheissa ja näin tulini tietoisesti omista ajatuksistani paremmin. Lehtomaa (2011, s. 166) painottaa, kuinka sulkeistamisen tulee ulottua koko tutkimuksen keston ajan eikä rajoittua vain sen alkuvaiheisiin. Itse suoritin omien kokemusteni ja ennakkokäsitysteni tarkastelua ja pohdintaa läpi koko tutkimuksen prosessin pääasiassa ajatusten tasolla. Jos huomasin, että omat ennako-odotukseni alkoivat vaikuttaa ajatteluuni, pysähdyin ja palasin taaksepäin, tai vaihtoehtoisesti otin tauon tutkimuksen tekemisestä ja palatessani aloitin tarkastelun uudestaan. Aineiston avoimen tarkastelun ja ennakkokäsitysteni tiedostamisen avulla pystyin aloittamaan aineiston analyysin kuin aloittaisin tyhjältä pöydältä.

Aloitin aineiston analyysin avoimesti perehtymällä litteroituun materiaaliin huolellisesti ilman ennakkoluuloja. Luin materiaalin läpi alusta loppuun saakka useamman kerran, jotta sain kokonaiskuvan itselleni hahmoteltua. Aineiston pohtiminen ja jatkuva keskustelu aineiston kanssa auttoi minua ymmärtämään paremmin haastateltavien kokemusmaailmaa. Haastatteluita tehdessä olin kysynyt paljon tarkentavia kysymyksiä, jotka edesauttoivat minua analyysin alkuvaiheissa paljon juuri haastateltavien kokemusmaailman ymmärtämisessä. Siirsin aineiston Ipadille Goodnote -nimiseen sovellukseen, jotta analyysin seuraavissa vaiheissa pystyisin käsittelemään aineostoa Ipadin avulla helpommin.

Aineiston analyysin ensimmäisen osan toisessa (1.2) vaiheessa aineistosta muodostetaan sisältöalueet, joiden tarkoituksena on jäsentää tutkimusaineistoa. Sisältöalueet voivat tässä vaiheessa analyysia olla vielä laajoja, eikä tarkoituksena olekaan tulkita aineistoa sisältöalueiden avulla. (Virtanen, 2006, s. 184–185.) Sisältöalueet voidaan muodostaa joko koko tutkimusaineistosta tai yhdestä tutkimusaineiston osasta kerrallaan riippuen kumman tavan tutkija kokee toimivammaksi. Kummassakaan tavassa sisältöalueet eivät saa olla liian rajattuja. Sisältöalueet muodostetaan intuitiivisesti, sitä mukaa kun tutkija kokee, että aineisto antaa uuden merkityksen. Sisältöalueet eivät voi olla irrallaan kuvauksen kokonaisuudesta, vaan niiden on saavutettava merkityksensä kontekstissaan. (Perttula, 1995, s. 91.) Muodostin sisältöalueet tässä tutkimuksessa koko tutkimusaineistosta, sillä keskusteluissa haastateltavat olivat pysytelleet melko samoissa aihepiireissä. Näin oli luontevaa jäsentää sisältöalueet kaikille yhteisesti. Luin aineistoa läpi monta kertaa pohtien mahdollisia sisältöalueita. Huomasin aluksi, että hahmottelevani sisältöalueet olivat liian suppeita ja palasin niiden laajentamiseen vielä. Sisältöalueiden laajuus on merkittävä tekijä siihen, että ne on mahdollista muodostaa mielekkäällä tavalla koko tutkimusaineistosta (Perttula, 1995, s. 92.) Monien muutosten ja pohtimisen jälkeen sisältöalueiksi tässä vaiheessa analyysia nousivat seuraavat sisältöalueet.

- Talous ja työllistyminen
- Arjen ilot ja kohtaamiset
- Kaupungin palvelut
- Vaikutukset kotimaanmatkailuun
- Liikenne
- Henkisen hyvinvoinnin haasteet
- Asuminen
- Tulevaisuuden matkailu

Aineiston analyysin ensimmäisen osan kolmannessa (1.3) vaiheessa tutkimusaineistosta erotellaan merkitysyksilöitä. Erottelu tapahtuu aineistosta intuitiivisesti. Merkitysyksikkö muodostetaan aina kun tutkija, kokee, että haastateltava on antanut uuden merkityksen. Erotetut yksiköt ovat kuitenkin aina yhteydessä kuvauksen kokonaisuuteen. Tutkimusaineisto jaetaan merkitysyksiköiksi kokonaisuudessaan, sillä fenomenologisen periaatteen mukaan ei tule pyrkiä päättelemään, mitkä aineiston osat ovat tutkittavan ihmisen kokemuksen olennaisia ja mikä epäolennaisia tietoja. (Perttula, 1995, s 72–73; Virtanen, 2006, s 177, 185.) Jaoin merkitysyksiköjä Ipadin Goodnoten ja Word-tiedoston avulla. Koin kahdella näytöllä työskentelyn tehokkaaksi ja sain poimittua merkitysyksiköitä aineistosta hyvin. Huomasin tässä vaiheessa analyysia, että tutkijana minun on mahdotonta täysin sulkeistaa omia ennakkokäsityksiäni esimerkiksi ihmiskäsityksestä, sillä se ja tutkimuskysymyksen ohjaavat merkittävästi merkityssuhteiden erottelua.

Merkitysyksiköitä muodostaessa lähdin alleviivaamaan tekstistä toistuvia ilmaisuja tai muita merkittäviä ilmaisuja, jotka esiintyivät useasti. Tässä vaiheessa koin Ipadin ja Goodnoten loistaviksi apuvälineiksi, sillä pystyin näiden avulla tekemään korostuskynällä alleviivauksia suoraan aineistoon. Hyödynsin sisältöalueiden hahmottelussa eri värisiä korostuskyniä. Kun olin käynyt koko aineiston läpi useampaan kertaan lähdin keräämään erilliselle Word-tiedostolle lainauksia, ja luokittelemaan lainauksia mahdollisten alustavien sisältöalueotsikoiden alle.

Esimerkki 1. Tutkimusaineistosta erotettuja merkitysyksiköitä

”Hyvin epämiellyttävää että, ihmiset kävelee autoteillä tai laskee pulkalla jossain” H3

”Tietää, että se on niin monelle elinkeino kuitenkin” H6

Aineiston analyysin ensimmäisen osan neljännessä (1.4) vaiheessa aineistosta erotellut merkitysyksiköt käännetään tutkijan edustamalle tieteenalalle sopiviksi ja ymmärrettäviksi. Muunnosta ei kytketä vielä laajempaan ilmiöön tässä vaiheessa analyysia. Muunnos voidaan toteuttaa kirjoittamalla käänös merkitysyksikön perään. Tärkeää on huomioida selkeys, mutta samalla täytyy välttää liiallista sitoutumista oman tieteenalan käsitteisiin ja termeihin, jotta kieli pysyy mahdollisimman yksiselitteisenä, jotta analyysin tarkoitus palvelee

paremmin jokaista lukijaa. Muunnoksen on tapahduttava niin, että yhteys muunnettujen merkitysyksiköiden ja alkuperäisen tekstin välillä säilyy ja keskiössä on kokemuksen olennaisen sisällön tavoittaminen. (Lehtomaa, 2011, s. 190–193; Virtanen, 2006, s. 178–179, 186–188.)

Fenomenologiselle tasolle päästäkseen tutkijan on käytettävä apunaan reflektiota ja mielikuvien tasolla tapahtuvaa muuntelua, jossa pyritään löytämään jokaisen merkitysyksikön välttämättömät merkitykset sellaisena kuin ne tutkittavalle ilmenevät. Omien kokemusten sulkeistamisella on tässä vaiheessa suuri merkitys, sillä tärkeää on päästä käsiksi juuri aineiston ydinmerkityksiin. (Lehtomaa, 2011, s. 190–193; Virtanen, 2006, s. 178–179, 186–188.) Muuntamisen avulla tavoitellaan merkityssuhteiden keskeisen sisällön ymmärtämistä (Perttula, 1995, s. 74). Muuntamisen jälkeen viidennessä (1.5) vaiheessa merkityssuhteet sijoitetaan oikeisiin tutkimusaineistoa jäsentäviin sisältöalueisiin. (Perttula, 1995, s. 92). Alla olevassa esimerkissä kuvaan metodin ensimmäisen osan vaiheita 3–5.

Esimerkki 2. Tutkimusaineistosta erotetun merkitysyksikön muuttaminen tutkijan kielelle ja sisältöalueeseen sijoittaminen

” Toi työ, että en varmaan muuten nyt olisi sinne mennyt ja mä oon kyllä tykännyt siitä ihan tosi paljon ” H2

➔ Matkailu koetaan tärkeäksi mielekkäiden työmahdollisuuksien takia

Sisältöalue: Talous ja työllistyminen

” Ne laskee sillä pulkalla jossain lumikasassa niin se on jotenkin niin aitoa se niiden meininki, että kyllä sitten tulee hyvä fiilis ” H5

➔ Turistien pulkalla lasku lumikasassa koetaan aitona, jolloin se aiheuttaa hyvää fiilistä.

Sisältöalue: Arjen ilot ja kohtaamiset

Kuudennessa (1.6) vaiheessa, kun kaikki merkitysyksiköt on saatu käännettyä tutkijan kielelle ja sijoitettua tutkimusaineistosta peilautuviin sisältöalueisiin muodostetaan yksilökohtainen merkitysverkosto. Ensimmäisessä merkitysverkostossa kuvataan kuhunkin yksityiskohtaiseen sisältöalueeseen liittyvät merkitystihentymät. (Perttula, 1995, s 77–78, 92–93) Yksilökohtaisen merkitysverkon luomista varten käännetyt merkitysyksiköt asetetaan sisällöllisesti toistensa yhteyteen. Tämä tapahtuu kirjoittamalla kertomus sisältökohtaisista merkitysverkostoista. Kertomus voidaan muodostaa siten, että yksi sisältöalue muodostaa yhden kappaleen. Metodien ensimmäisen osan viimeisessä (1.7) vaiheessa yksityiskohtaiset merkitysverkostot kuvataan sisältöalueista riippumatta. Pyrkimyksenä on saada mahdollisimman selkeä ja systemaattinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Perttulan (1995) mukaan vaihe ei ole välttämätön, mikäli ilmiö on valmiiksi niin spesifi, että kokonaisuuden tavoittaa jo aikaisemmin. (Perttula, 1995, s. 92–93; Virtanen, 2006, s 188–189.) Seuraavaksi kuvaan esimerkin merkitystihentymän luomisesta ”talous ja työllistyminen” sekä ”vaikutuksen kotimaanmatkailuun” sisältöalueista yhden haastateltavan aineistosta. Alempana vielä erikseen kuvattuna yksilökohtainen merkitysverkosto, josta ilmenee merkitystihentymä sisältöalueesta riippumatta.

Esimerkki 3. Merkitystihentymän luominen

Sisältö alueesta ”Talous ja työllistyminen” muodostunut merkitystihentymä H1:

Hän kokee matkailun tuovan Rovaniemelle paljon yrityksiä ja rahaa. Näiden lisäksi matkailu lisää Rovaniemellä paljon työmahdollisuuksia erityisesti sesonkiaikana esimerkiksi opiskelijoille. Hän kokee työmahdollisuudet positiivisena vaikutuksena matkailusta.

Sisältö alueesta ”Vaikutukset kotimaan matkailuun” muodostunut merkitystihentymä H1:

Hän kokee laavuilyn/lähimatkailun idean talvisin kärsivän varsinkin, jos laavuilla on paljon turisteja. Sesonkiajat ovat hänen mielestään aikoja, jolloin Pohjois-Suomen oma matkailu kärsii, sillä esimerkiksi hotellien hinnat nousevat todella korkeiksi ja erityisesti parhaimmat talvikuukaudet

ja joulun pyhät ovat aikoja, jolloin hän ei voisi kuvitellakaan harrastavansa kotimaanmatkailua.

Lopullinen yksilökohtainen merkitysverkosto sisältöalueesta riippumatta H1:

Haastateltava näkee matkailun Rovaniemellä valtavana taloudellisena voimana, joka tuo kaupunkiin runsaasti rahaa ja yrityksiä. Tämä merkitsee myös työpaikkojen lisääntymistä ja mahdollistaen esimerkiksi opiskelijoille sesonkina työllistymisen. Hän pitää työmahdollisuuksia matkailun positiivisena vaikutuksena. Elämä kaupungilla saa matkailijoiden ansiosta uutta vauhtia, ja hän kokee positiivisena asiana, sen että kaupungilla törmää aina uusiin kasvoihin.

Vaikka matkailualan palvelut eivät ole hänen päivittäisessä arjessaan näkyvillä, huomaa hän paikallisten suosivan enemmän ei-turisteille suunnattuja ravintoloita. Off-seasonilla ravintolat hiljenevät, ja kaupungissa on enemmän tilaa kaupunkilaisille. Lentomatkailuun hän suhtautuu myönteisesti, koska samalla kun turisteja saapuu Rovaniemelle, paikalliset voivat lentää muualle suorilla lennoilla, mikä avaa uusia mahdollisuuksia Eurooppaan.

Hän näkee laavuilon ja lähimatkailun talvisin kärsivän, jos laavuilla on paljon turisteja. Sesongit vaikuttavat myös kotimaiseen matkailuun, sillä hintataso nousee korkeaksi ja parhaimpina talvikuukausina, ja joulun pyhinä hotellit ovat usein todella hintavia. Tällöin hän ei voisi kuvitellakaan harrastavansa lähimatkailua itse.

Hänen mielestään on normaalia nähdä kaupungissa ihmisiä safarifirman haalarit päällä kävelemässä keskellä tietä. Hän huomaa, että venäläisten matkailijoiden vähentyessä liikenteessä kokemattomien talviautoilijoiden haasteet korostuvat, sillä monet turistit tulevat lentäen. Hän iloitsee safaritoiminnan siirtymisestä sähköisiin kelkkoihin vähentääkseen melua ja saastetta. Hän toivoo, että kaikki safaritoiminta voisi siirtyä kohti hiilineutraaliutta tulevaisuudessa. Yleisesti tulevaisuudessa hän toivoisi,

että matkailu jakaantuisi tasaisemmin ympäri vuodelle, ja näin tämä mahdollistaisi monille yrityksille ympärivuotisesti tuloja ja tarjoaisi mahdollisuuden paikallisille myös työllistyä ympärivuotisesti.

Metodin toinen osa: yleisen merkitysverkoston muodostaminen

Metodin toisessa osassa siirrytään yksilötason tarkastelusta kohti yleisempää tasoa, jossa merkitykset eivät enää ole sidoksissa yksittäiseen yksilöön, vaan ne heijastavat osaa laajemmasta ilmiön kokemuksesta. Yleisen merkitysverkoston on katettava kaikki yksittäisissä tutkittavien henkilökohtaisissa merkitysverkostoissa esiintyneet, tutkittavaan ilmiöön olennaisesti liittyvät sisällöt. Yhteys yksilökohtaisen ja yleisen merkitysten välillä on kuitenkin säilyttävä niin, että jokainen merkitys voidaan löytää yksilöllisesti koetusta maailmasta. (Virtanen, 2006, s. 190.) Perttula (1995) korostaa että, yleisen merkitysrakenteen muotoilu erityistieteissä edellyttää, että tutkijan on päätettävä yleisyystason mielekkyys, sekä tutkittavan ilmiön, että tiedon kommunikoitavuuden kannalta. Yleistä merkitysverkkoa luodessa käydään läpi myös seitsemän eri vaihetta, kuten myös metodin ensimmäisessä osassa. (Perttula, 1995, s. 84–85, 95.)

Perttula (1995) korostaa, että yleinen tieto on tutkijan rakentamaa ja analyysin on otettava, huomioon kokemusten yksilöllisyys mahdollisimman pitkälle analyysia. Tämä mahdollistaa sen, että tutkija pysyy kiinni koetun maailman kokonaisuudessa ja siinä, mihin yleiset tulokset viittaavat. On tärkeää ymmärtää, että tiedon yleistäminen ja yleisyys ovat eri asioita. Yleinen tieto fenomenologisessa tutkimuksessa viittaa tietoon, joka koskee tutkimukseen osallistuneita, ja sen muodostaminen perustuu yksilöllisiin merkitysverkostoihin, jotka mielletään esimerkkeinä yleisestä kokemuksesta. (Lehtomaa, 2011, s. 185–186.) Seuraavaksi kuvailen analyysin etenemistä metodin toisessa osassa. Toisen osan vaiheet (2.1–2.7) toteutin jokaiselle yksilökohtaiselle merkitysverkostolle erikseen.

Toisen osan ensimmäisessä (2.1) vaiheessa sisältöalueista riippumattomat merkitysverkostot jaetaan merkityksen sisältäviin yksiköihin. Tästä eteenpäin merkitykset eivät ole enää yksilöiden antamia, vaan ne heijastavat yleistä kokemusta ilmiöstä. Merkitykset irrotetaan alkuperäisistä konteksteistaan, mutta niin, että ne voidaan silti yhdistää yksilöllisiin kokemuksiin. Tässä vaiheessa kunkin yksilöllisen merkitysverkoston sisällön jaoin merkityksen sisältäviin osiin, tiivistäen siten kunkin osan merkityksen sellaiseen muotoon,

jossa yksilöllinen kokemus ei ole enää esillä. (Perttula, 1996, s. 95; Virtanen, 2006, s. 190.)
 Metodin toinen osa mukailee pitkälti vaiheiltaan ensimmäistä osaa, mutta erona on aineiston jäsentely. Jäsennellyn aineiston vuoksi erotetut merkitysyksiköt ovat paljon tiiviimpiä verrattuna analyysin ensimmäiseen osaan. Seuraavassa esimerkissä kuvaan yksilökohtaisen merkitysverkoston jakoa merkityksen sisältämiin yksiköihin ja näiden yksiköiden merkityssuhde-ehdotelmiksi, joissa yksilöllinen kokemus ei ole enää esillä.

Esimerkki 4. Merkityssuhde H1 ja sen merkityssuhde-ehdotelma:

Merkityssuhde: *Hän näkee laavuilon ja lähimatkailun talvisin kärsivän, jos laavuilla on paljon turisteja*

Merkityssuhde-ehdotelma: Mikäli laavuilla on paljon matkailijoita, haittaa tämä paikallisten laavuilon/lähimatkailua.

Aineiston analyysin toisen osan toisessa vaiheessa (2.2), kun olin muuttanut jokaisen yksilökohtaisen merkitysverkoston uusiin merkityssuhteisiin ja muuttanut merkitykset yleiselle kielelle muodostin niitä kuvaavat sisältöalueet. Samanlailla kuin metodin ensimmäisessäkin vaiheessa ei myöskään tässä vaiheessa sisältöalueita saa muodostaa liian spesifisti, jotta merkitysten välinen yhteys ei katoaisi. Sisältöalueet määritellään uudelleen avoimen lukemisen perusteella, jotta ne vastaisivat muunnettujen merkitysten kuvausta. Sisältöalueet voivat myös pysyä muuttumattomina, mikäli ne kuvaavat aineistoa edelleen mielekkäällä tavalla sellaisinaan. (Virtanen 1996, s. 190, 192). Itse koin oleelliseksi hieman muokata muutamia sisältöalueita tässä vaiheessa analyysia. Muodostamani sisältöalueet merkitysverkostojen osalta olivat seuraavat:

- Talous
- Asuminen
- Liikenne
- Paikallisten arki ja matkailutottumukset
- Kohtaamiset arjessa
- Matkailun tulevaisuus

Aineiston analyysin toisen osan kolmannessa (2.3) vaiheessa merkityssuhde-ehdotelmat sijoitetaan muodostettuihin sisältö alueisiin (Perttula, 1996, s. 95). Tässä vaiheessa analyysia saman sisältöalueen merkitykset muodostuvat useiden yksilöiden merkityksistä (Virtanen,

2006, s. 192). Kukin sisältö alue kokoaa yhteen siihen liittyvät merkityssuhde-ehdotelmat. Seuraavassa esimerkissä näkee ehdotelman sisältävät yksiköt, jotka olen sijoittanut sisältöalueeseen asuminen.

Esimerkki 5. Sisältöalue asuminen

Matkailun myötä asuminen Rovaniemellä on tullut kalliimmaksi. Levottoman Airbnb-asunnon takia on jouduttu muuttamaan pois toiseen asuntoon joulukuussa. Rovaniemellä haastateltavat kokevat olevansa onnekkaita asuessaan talossa, jossa ei saa harjoittaa Airbnb-toimintaa. Isompia vuokra-asuntoja etsiessä on tullut vastaan lisääntynyt Airbnb-toiminta sekä asuntojen korkeat hinnat. Airbnb-asuminen on tuonut negatiivisia lieveilmiöitä paikallisille. Haastateltavat paikalliset suhtautuvat Airbnb-ilmioon kärkkäästi, mutta on hyvä asia, että siitä on nostettu keskustelua esiin paikallismedioissa. Airbnb-asuminen itsessään ei ole häirinnyt, mutta sen lieveilmiöt kuten autopaikan väärinkäyttö on aiheuttanut harmia. Airbnb-asuntojen kasvu vaikeuttaa opiskelijoiden asunnon löytämistä ja nostaa vuokrahintoja. Matkailualan yrittäjät ovat ostaneet Rovaniemellä kiinteistöjä ja muuttaneet ne käytännössä hotelleiksi, ohittaen kaupungin kaavamääräykset ja näin aiheuttaneen vaikeuksia asukkaille.

Neljännessä (2.4) vaiheessa muodostetaan spesifit sisältöalueet. Nämä muodostetaan jakamalla tämänhetkiset sisältöalueet kutakin jäsentäviin spesifimpiin sisältöalueisiin. Jokainen aineistosta nouseva merkitys tulisi olla sijoitettavissa johonkin spesifiin sisältöalueeseen. Viidennessä (2.5) vaiheessa jokaiseen spesifiin sisältöalueeseen sijoitetut merkityksen sisältävät yksiköt tiivistetään spesifiksi yleiseksi merkitysverkostoksi reflektoimalla yksiköiden välisiä sisällöllisiä yhteyksiä. Tämä suoritetaan asettamalla kuhunkin spesifin sisältöalueen osalta niihin sijoitetut tiivistetyt merkityksen sisältävät yksiköt sisällöllisesti toistensa yhteyteen. Tämä muodostetaan erikseen jokaisesta spesifistä sisältöalueesta. (Perttula, 1995, s. 95; Virtanen, 2006, s. 193.)

Tässä vaiheessa analyysia kävin aineistoa uudestaan läpi useaan otteeseen yksilöllisistä merkitysverkostoista lähtien. Näin varmistin, että en ymmärtäisi aineistoa väärin ja sitä mikä olisi merkityksellistä yksilöllisten kokemusten kannalta vaiheessa, jossa yksilöllisistä merkityksistä, luodaan yleisiä merkityksiä. Seuraavaksi esimerkkeinä sisältöalueiden spesifimmät sisältöalueet ja spesifin yleisen merkitysverkoston muodostaminen.

Esimerkki 6. Spesifit sisältöalueet

Sisältöalue: Asuminen

Spesifit sisältöalueet: Levottomuudet ja asuntojen väärinkäyttö, asumisen korkea hintataso

Esimerkki 7. Spesifi yleinen merkitysverkosto

Levottomuudet ja väärinkäyttö asunnossa:

Levottoman Airbnb-asunnon takia on jouduttu muuttamaan pois toiseen asuntoon joulukuussa. Rovaniemellä haastateltavat kokevat olevansa onnekkaita asuessaan talossa, jossa ei saa harjoittaa Airbnb-toimintaa. Airbnb-asuminen on tuonut negatiivisia lieveilmiöitä paikallisille. Airbnb-asuminen itsessään ei ole häirinnyt, mutta sen lieveilmiöt kuten autopaikkojen väärinkäyttö on aiheuttanut harmia. Matkailualan yrittäjät ovat ostaneet Rovaniemellä kiinteistöjä ja muuttaneet ne käytännössä hotelleiksi, ohittaen kaupungin kaavamääräykset ja näin aiheuttaneen vaikeuksia asukkaille.

Spesifi yleinen merkitysverkosto asumisen korkea hintataso:

Matkailun myötä asuminen Rovaniemellä on tullut kalliimmaksi. Isompia vuokra-asuntoja etsiessä on tullut vastaan lisääntynyt Airbnb-toiminta sekä asuntojen korkeat hinnat. Airbnb-asuntojen kasvu vaikeuttaa opiskelijoiden asunnon löytämistä ja nostaa vuokrahintoja. Rovaniemellä asuminen koetaan kalliimpänä verrattuna muihin kaupunkeihin.

Kuudennessa (2.6) vaiheessa muodostetaan jokaisesta tutkimusaineistoa jäsentävästä sisältöalueesta sisältöalueen yleinen merkitysverkosto. Tämä tapahtuu asettamalla kutakin spesifiä sisältöaluetta jäsentävät merkitysverkostot toistensa yhteyteen. Tässä vaiheessa tein jokaisesta sisältöalueesta yleisen merkitysverkoston. Viimeisessä (2.7) tutkimuksen vaiheessa jäsentäin nämä yleiset merkitysverkostot lopulliseen muotoonsa ja muodostin tutkittavaa ilmiötä koskevan yleisen merkitysverkoston. Viimeinen tutkittavan ilmiön

yleinen merkitysverkosto kattaa kaikkien tutkittavien kohdalla ilmenevät tutkittavan ilmiön kannalta keskeiset merkitykset. (Perttula, 1995, s. 95; Virtanen, 2006, s. 194–195.) Seuraavissa analyysiluvuissa esittelen tutkittavaa ilmiötä koskevan yleisen merkitysverkoston. Yleinen merkitysverkosto on esitetty tuloksissa osina aina kappaleen alussa lihavoidulla tekstillä.

3.5 Tutkimusetiikka

Kuula (2011, s. 11) korostaa kuinka eettiset kysymykset kulkevat tutkielmassa mukana kaikissa sen vaiheissa. Kohdallani noudatin tätä ohjeistusta ja huomioin eettiset kysymykset aivan tutkielman alkumetreiltä saakka lopulliseen raportointiin saakka. Tuomi ja Sarajärvi (2018, kappale 5.2) puhuvat laadullisen tutkimuksen eettisyyden yhteydessä eettisestä kestävydestä, jolla he tarkoittavat tutkimuksen laatua. Tutkijan on esimerkiksi huolehdittava siitä, että tutkimusasetelma on sopiva ja raportointi on tehty hyvin ja huolellisesti. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on luonut kattavat dokumentit hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Näissä korostuu vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattaminen ja edistäminen tutkimustoiminnassa sekä siihen kohdistuvien loukkauksien ehkäiseminen kaikilla tieteenaloilla. (TENK, 2023, s. 6) Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto koko tieteellisen toiminnan elinkaaresta (TENK, 2023, s. 11–12). Tutkimuksen aikana olen pyrkinyt noudattamaan näitä käytänteitä esimerkiksi huomioimalla aikaisempien tutkijoiden julkaisuja asianmukaisella viittaustekniikalla ja valinnut tutkimusmenetelmät, jotka noudattavat tieteellisen tutkimuksen kriteerejä. Haastatteluiden osalta olen huomioinut haastateltavien yksityisyydensuojasta, enkä tuo missään vaiheessa tutkimusta haastateltavista tunnistettavia tietoja esiin (TENK, 2019, s. 11–12).

Tutkimuksen luotettavuutta ohjaavien normien lisäksi erityisesti ihmistieteissä tärkeitä ovat ihmisarvon suojaan liittyvät normit, jotka ohjaavat sekä aineiston hankintaa että sen käsittelyä. Tutkimukseen osallistuvien ihmisten oikeuksien suojelemiseksi on olemassa neljä periaatetta: hyödyn periaate, vahingon välttämisen periaate, autonomian kunnioituksen periaate ja oikeudenmukaisuuden periaate. Lisäksi tutkijan välttämätöntä huolehtia tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tietojen luottamuksellisesta käsittelystä kaikissa tutkimuksen vaiheissa. (Kuula, 2011, s. 58–60.) Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu aineiston ja tieteellisen tiedon asianmukainen säilytys. (TENK, 2023, s. 13).

Tutkimusta varten keräsin aineiston yksilöhaastatteluilla. Ennen haastatteluihin osallistumista olin tutkijana yhteydessä haastateltaviin sähköpostilla, jossa kerroin heille etukäteen haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja informaatiota tulevasta haastattelusta. Pyysin haastateltavilta myös kirjallisesti suostumuslomakkeen, jossa korostin haastateltaville heidän oikeutta esimerkiksi keskeyttää haastattelu missä vaiheessa tahansa heidän niin halutessaan. Itse haastattelutilanteessa varmistin vielä, että haastateltavat olivat ymmärtäneet aikaisemmin laittamani informaatiot ja pyysin erikseen luvan vielä haastatteluiden nauhoittamiselle. Haastatteluista saatu litteroitu aineisto ei ole julkinen ja se on vain tutkijan saatavilla. Aineistoja säilytettiin tutkimuksen ajan Lapin yliopiston tarjoamassa pilvipalvelussa, jonne on kaksivaiheinen tunnistautuminen. Litteroidusta aineistosta on poistettu tai kategorisoitu kaikki henkilötiedot, joista haastateltavat voisi tunnistaa. Vain tutkijalla eli minulla itselläni on tieto haastateltavien henkilöllisyyksistä.

4. MATKAILUN TARJOAMAT MAHDOLLISUUDET

Tässä tutkimuksessa pyrin kartoittamaan sitä miten paikallisten elämänlaadun käsite voi auttaa ymmärtämään kaupunkimatkailun kehitystä. Päättökysymykseen pyrin löytämään vastauksia kahden osatutkimuskysymyksen avulla, jotka ovat miten paikalliset ovat kokeneet matkailun vaikutukset ja matkailijamäärät arjessaan ja miten paikallisten elämänlaatu voidaan huomioida tulevaisuuden matkailun vastuullisessa suunnittelussa?

Kuvailin edellisessä metodologia-luvussa, kuinka muodostin empiirisestä aineistosta fenomenologisen analyysin mukaisesti yleisen merkitysverkoston. Esittelen tuloksissa yleisen merkitysverkoston sisältöalueiden avulla. Sisältöalueet ovat matkailun tarjoamat mahdollisuudet, sesongin kiireisen ajan kuormittavuus ja matkailun tulevaisuus Rovaniemellä. Jokainen sisältöalue koostuu vielä tarkemmin 3 spesifimmästä merkitysverkostosta, jotka kuvaavat kyseistä sisältöaluetta yleisellä tasolla. Tutkimuksen tuloslukuissa pyrin löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin tarkastelemalla analyysin pohjalta muodostettuja sisältöalueita kysymysten valossa.

Tekstin seassa on lainauksia yleisestä merkitysverkostosta sekä suoria sitaatteja haastateltavilta itseltään. Tällä tavoin tuon esille fenomenologisen tulkinnan kerroksellisuuden (Laine, 2015, s. 33). Merkitysverkostoihin tuotettu tieto on aina fenomenologisesta näkökulmasta katsottuna yleistä tutkijan muodostamaa tietoa. Alkuperäiset sitaatit taas kuvaavat vastaajan henkilökohtaista tietoa. Tutkijana pyrin löytämään sellaisen kokemuksen kuvaamisen yleistason, että se koskee kaikkia tutkimukseen osallistuneita, ja yksilötason kokemukset mielletään esimerkeiksi yleisestä tiedosta (Perttula, 1995, s. 84–86). Merkitysverkostoihin olen siis koonnut yhteen usealta vastaajalta kerättyjä merkityksiä. Aineiston rajallisuuden vuoksi, merkitysverkostositaattien abstraktiotaso heijastelee yksittäisten vastaajien kertomuksia.

Esitetyt merkitysverkostolainaukset edustavat yleistä tietoa, joka on tutkijan eli minun muodostamaa. Yksittäisten vastaajien sitaateilla pyrin konkretisoimaan, miten tietty koettu merkitys ilmenee eri vastaajien kokemuksissa ja miten yksilön kokemus voi heijastaa yleistä tietoa. Merkitysverkostolainaukset on esitetty sisennettyinä lihavoidulla fontilla, kun taas sitaatit on kursivoitu. Seuraavaksi esittelen tutkimuksen tuloksia ja pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Aluksi pyrin tunnistamaan näkökulmia, jotka rikastuttavat

paikallisten arkea ja mahdollisesti lisäävät paikallisten kokemaa elämänlaatua positiiviseen suuntaan. Matkailun havaittiin tuovan monia positiivisia elementtejä paikalliselämään. Pääteemoina korostuivat työllistyminen, vuorovaikutteisuus sekä kaupungin tarjoamien palveluiden monipuolisuus.

4.1 Työllisyys ja elinkeino

Matkailuala tuo työpaikkoja erityisesti talviaikaan. Työpaikkojen lisääntyminen koetaan matkailun positiivisena vaikutuksena. Matkailu on mahdollistanut nuorille työllistymisen, joko sesonkina tai pidemmäksikin aikaa. Työt koetaan merkityksellisenä ja merkittävänä tulonlähteenä. (Aineistosta muodostettu merkitysverkosto)

Haastatteluista selvisi, että jopa neljä kuudesta nuoresta oli jossain vaiheessa uraansa työskennellyt matkailualalla. Monet mainitsivat, että vaikka eivät enää olekaan kytköksissä matkailuun, olivat heidän ensimmäiset työkokemuksensa juuri tältä alalta. Erityisesti nuorille ja opiskelijoille työ matkailualalla on tarjonnut merkittäviä mahdollisuuksia ansaita lisätuloja opintojen ohessa. Useat haastateltavat kertoivat työllistyneensä esimerkiksi opas-, hotellin vastaanotto- ja ravintola-aloille työuransa aikana. Monille matkailuala oli tarjonnut ensimmäiset työpaikat nuorena, ja yksi haastateltu oli jopa edennyt alalle suuntautuviin jatkokoulutuksiin. Työt olivat lähtökohtaisesti vain sesongin pituisia työputkia, mutta yksi haastateltava toi ilmi, että sesongin jälkeen oli saanut mahdollisuuden jatkaa töitä alalla. Työ koettiin tärkeäksi myös sosiaalisten verkostojen ja henkilökohtaisen kehittymisen näkökulmasta.

”Oon [ollut] kaks talvea töissä tonttuna eli vähän kun matkaoppaana.”(H2)

”Työ paikan [olen saanut] kaksi kertaa, molemmissa oon ollut ensin sesonkihommista ja sitten jäänyt siihen vakituiseksi.” (H3)

Työllisyys näkyy Tourism Quality of Life (TQoL) -teoriassa yhtenä keskeisenä osatekijänä, joka vaikuttaa ihmisten elämänlaatuun ja hyvinvointiin matkailukohteissa. Haastateltavista

erityisesti he, jotka työskentelivät matkailualalla nostivat sen taloudellisen merkityksen esille. Myös he, jotka eivät työskennelleet alalla kertoivat kuinka he huomaavat sesonkien välisessä vaihtelussa, kuinka suuri merkitys erityisesti talvisesongilla on Rovaniemelle taloudellisesti, vaikka se ei heidän talouteensa vaikuta. Usein he ketkä omaavat matkailualan työpaikan kokevat todennäköisesti matkailulla olevat tärkeämpi rooli taloudessa kuin ne, joilla ei ole matkailualalta työpaikkaa. (Andereck & Nyaupane, 2011, s. 258.) Tämän huomioon teki myös yksi haastateltavista:

”Ihan hullua ajatella kuinka iso osa se on Rovaniemeä. Esimerkiksi iso osa tuotoista ja muusta tulee ihan vaan matkailusta. Ja tavallaan se on niin iso juttu, että paikalliset, jotka ei ole matkailun kanssa tekemisissä sillä tavalla välttämättä tajua kuinka iso bisnes se täällä Rovaniemellä on.” (H2)

Samanaikaisesti työllisyys talvisesonkina herätti keskustelua sen merkityksestä elinkeinona. Haastateltava, jolla ei ollut itsellä henkilökohtaista kokemusta työllistymisestä matkailualta korosti kuinka suuri vaikutus matkailulla on ylipäätänsä elinkeinona Rovaniemellä. Elinkeinoon mukana Rovaniemelle tulee paljon yrityksiä ja työpaikkoja. Elinkeinoon merkitys ymmärretään, vaikka sillä ei ole suoranaista merkitystä omaan taloudelliseen arkeen. Heillä kenellä ei itsellä henkilökohtaisesti ollut kokemusta matkailualalle työllistymisestä tunsivat kuitenkin ihmisiä, ketkä olivat työllistyneet alalle, joko ystäväpiiristä tai perheestä lähipiiristä löytyi matkailualaan liitoksissa olevia henkilöitä.

”Rahaahan se tuo tänne aivan tuhottomia määriä ja yrityksiä varmasti sen mukana.” (H1)

”Tietää, että se on niin monelle se elinkeino.” (H6)

Tässä tutkimuksessa käytetyn teoreettisen viitekehyksen puitteissa on tärkeää ottaa huomioon myös se, miten työllistyminen vaikuttaa paikallisten elämänlaatuun tilanteissa, joissa työllistyminen ei ole mahdollista ympäri vuoden. Useat nuoret olivat työllistyneet vain sesongin aikana, joko omasta valinnastaan tai työn kausiluontoisuuden pakottamina. Jotkut haastateltavista pitivät kausiluonteisuutta sopivana, koska olivat opiskelijoita, mutta esimerkiksi yksi haastateltava koki, että työllistyminen sesongin jälkeen oli merkittävä tekijä

heidän elämässään. Työllistymisen kesto koettiin yksilöllisesti joko elämänlaatua heikentävänä tai sitä edistävänä tekijänä.

4.2 Kohtaamiset

Sesongin aikana kaupunkielämä vilkastuu ja kaupungilla törmää aina uusiin kasvoihin. Joulukuu on todella vilkasta aikaa. Kaduilla näkee paljon matkailijoita ja heidän kanssaan voi helposti ajautua keskusteluihin. Positiivisena asiana nähdään kohtaamiset, joissa matkailijaa pystyy neuvomaan tai kun heistä näkee aidon hyvän fiiliksen, kun he kokevat uutta. Kohtaamiset matkailijoiden kanssa saattavat avartaa omaa maailmankuvaa. (Aineistosta muodostettu merkitysverkosto)

Yksi merkittävä havainto tutkimusaineistosta oli erilaisten kohtaamisten esiinnousu sekä matkailijoiden että ylipäättänsä ulkomaalaisten henkilöiden kanssa. Työpaikalla tapahtuneet kohtaamiset nousivat esiin erityisen positiivisessa valossa, mutta myös arkipäiväiset tilanteet, kuten kaupungilla sattuneet kohtaamiset, olivat arkea piristäviä. Erityisesti kiireisen talviesongin aikana tällaiset kohtaamiset korostuivat ja kaupunkielämä koetaan vilkastuvan. Kohtaamiset herättivät voimakkaita mielipiteitä riippuen siitä, missä ja milloin ne tapahtuivat. Esimerkiksi satunnaiset arjen kohtaamiset, kuten avun antaminen kaupassa tai keskustelut keskustassa, koettiin tuottavan iloa arkeen. Toisaalta yllättävät kohtaamiset liikenteessä, erityisesti autoilun yhteydessä, koettiin usein negatiivisina. Myös Biagi ym. (2018) nostavat esille, kuinka matkailijoiden läsnäolo voi aiheuttaa paikallisväestölle sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia.

” [Minulla] on tullut oltua tekemisissä muiden maalaisten kanssa ja [olen] saanut työkavereita muista maista. Omaa näkökulmaa se on avartanut ihan hirveästi, kun [olen] nähnyt miten muut näkee asiat.” (H2)

Työpaikka matkailualla koettiin positiivisena paikkana saada kohtaamisia uusien ihmisten kanssa. Erityisesti työskentely ulkomaalaisten kollegoiden kanssa avasi ovia uusiin kulttuureihin ja tapoihin, mitkä lisäsivät paikallisten ymmärrystä erilaisia taustoja kohtaan. Yksi haastateltavista myös mainitsi, että työskenneltyään ulkomaalaisten kanssa on hän

oppinut omasta kulttuuristaan paljon ja tullut ylpeämmäksi omasta kulttuuristaan ja kotipaikastaan. Ylpeyden tunne omasta kulttuuristaan on myös yksi osatekijä, mikä lisää paikallisten asukkaiden elämänlaatua (Andereck ja Nyaupane, 2011). Erityisesti paikallisten ylpeys kotiseudustaan korostuu tutkimuksessa, jossa käsitellään kulttuuriperintömatkailun vaikutuksia paikallisten asukkaiden näkökulmasta. Kulttuuriperintömatkailu auttaa ylläpitämään ja korostamaan paikallista kulttuuri- ja historiallista pääomaa, mikä voi vahvistaa paikallisyhteisöjen terveyttä ja hyvinvointia pitkällä aikavälillä. Tämä kehitys voi lisätä paikallisten ylpeyttä heidän kulttuuristaan ja historiastaan, mikä on merkittävä tekijä yhteisön elinvoimaisuudessa ja identiteetin säilyttämisessä. (Brooks, ym., 2023.) Vaikka Rovaniemelle suuntautuvaa matkailua ei välttämättä voi rinnastaa suoranaisesti kulttuuriperintömatkailuun, on sillä silti samoja positiivisia vaikutuksia paikallisiin, mitä kulttuuriperintömatkailu tuo paikallisille.

Moni haastateltava nosti esiin kohtaamisten positiivisia puolia, erityisesti kun ne tapahtuivat luontevasti heidän arkeaan häiritsemättä. Mikäli henkilöllä ei ollut matkailualalta työpaikkaa kohtaamisissa korostui erityisesti ruokakaupat, kauppakeskukset ja esimerkiksi Santasportin palvelut, joissa kohtaamisia matkailijoiden kanssa tapahtui luonnostaan. Erityisen myönteisinä pidettiin tilanteita, joissa matkailijat olivat ystävällisesti lähestyneet esimerkiksi neuvojen kysymiseksi kaupungilla tai ruokakaupassa. Useat haastateltavat kokivat, että vuorovaikutus kohtaamisissa oli auttanut heitä laajentamaan sosiaalista verkostoaan sekä oppimaan uutta muista kulttuureista, mikä oli tuonut virkistystä heidän jokapäiväiseen elämäänsä. Kaikki kohtaamiset eivät kuitenkaan olleet positiivisia riippuen tilanteesta, jossa kohtaaminen tapahtui. Näitä negatiivisia kokemuksia käsitellen tarkemmin myöhemmissä analyysin vaiheissa.

4.3 Palvelutarjonnan runsaus

Paikallisena ei tule hyödynnettyä matkailualan palveluita, vaikka niitä on runsaasti katukuvassa. Sesonkina ravintoloissa yleisesti on toisinaan ruuhkaa, mutta paikalliset löytävät ei-turisteille suunnatut ravintolat. Sesongin ulkopuolella ravintolat hiljenevät ja ovat enemmän myös paikallisten käytössä. Kaupungissa on runsaasti edullisempia ruokapaikkoja sekä esimerkiksi Santasportin palvelut ovat monipuolisesti käytössä myös paikallisille. Lisääntyneet

**lentomahdollisuudet tarjoavat paikallisille suorat lennot
Eurooppaan. (Aineistosta muodostettu merkitysverkosto)**

Rovaniemen palvelutarjonnan runsaus korostui useampien haastateltavien puheissa. Kaupungin taloudellisessa korostuu palvelutarjonnan runsaus ja tällä voi olla Andereckin ja Nyaupanen (2011) mukaan vaikutusta paikallisten elämänlaatuun positiivisesti. Erityisesti ravintoloiden monipuolisuus nousi esiin haastateltavien puheissa. Useampi haastateltava mainitsi, että vaikka kaupungista löytyy paljon ravintolatarjontaa, suosii he silti tiettyjä ei-turisteille kohdistettuja ravintoloita, sillä usein turisteille suunnatut ravintolat saattavat olla hintavampia ja hinnan lisäksi myös kohtuuttoman täynnä sesongin aikana. Sesongin ulkopuolella monet ravintolat ovat enemmän paikallisille hyödynnettävissä. Erityisesti ravintolapalveluiden saatavuuksissa korostui ero sen mukaan, oliko sesonkiaika vai ei. Paikalliset kokivat, että vaikka ravintolapalveluita löytyy paljon, määrittää sesonki jonkin verran sitä mitä ravintolapalveluita he haluavat hyödyntää. Biagi ym. (2020) korostivat myös kuinka palveluiden todellisella saatavuudella on merkitystä paikallisten asukkaiden elämänlaatuun.

”Paikalliset siirtyy enemmän ei-turisteille suunnattuihin ravintoloihin.”

(H1)

”Rovaniemellä on kuitenkin aika hyvät palvelut pienemmäksi kaupungiksi.” (H4)

Haastattelujen perusteella Rovaniemen palvelutarjonta koettiin monipuoliseksi ja kattavaksi, mikä heijastuu paitsi paikallisten arkeen myös matkustusmahdollisuuksiin. Palvelujen runsaus tarjoaa paikallisille monia vaihtoehtoja sekä lentoreiteissä että junayhteyksissä. Tämän ansiosta paikalliset voivat suunnata vaivattomasti esimerkiksi Keski-Eurooppaan suorilla lennoilla tai hyödyntää junayhteyksiä Etelä-Suomeen. Tämä matkustusvapaus parantaa merkittävästi paikallisten liikkuvuutta ja yhteyksiä muualle maahan ja ulkomaille helpottaen heidän omia matkustustottumuksiaan. Kuitenkin palveluiden monipuolisuuden ja saatavuuden myötä tulevat myös haasteet. Eräs haastateltava toi esiin, kuinka lippujen hinnat voivat nousta korkeiksi erityisesti matkailusesonkien aikana. Vaikka junavuoroja on tarjolla runsaasti, on tärkeää arvioida, ovatko junalippujen hinnat kohtuullisia paikallisille asukkaille. On myös pohdittava,

palvelevatko lisääntyneet junavuorot ensisijaisesti vain Rovaniemelle saapuvia turisteja vai hyötyvätkö myös paikalliset asukkaat näistä palveluista. Tämä herättää kysymyksiä palveluiden todellisesta saatavuudesta ja siitä, kenen tarpeita ne ensisijaisesti täyttävät.

”Paikallisena, jos itse lähtisi käymään muualla on junat usein kalliimpia ja loppuun varattuja huippusesonkina.” (H5)

Andereck ja Nyaupane (2011) korostavat, että paikallisten elämänlaatuun vaikuttavat merkittävästi paikallisten palveluiden monipuolisuus ja niiden hintataso. Biagi, ym. (2018) laajentavat tätä näkemystä ottamalla huomioon myös palveluiden todellisen saatavuuden. Haastateltavat toivat esiin, että palvelut voivat olla sesonkiaikana ylikuormitettuja, mutta sesongin ulkopuolella ne ovat tyypillisesti vähemmän ruuhkaisia ja paremmin paikallisten käytettävissä. Katukuvassa on näkyvästi esillä runsaasti erityisesti matkailijoille suunnattuja palveluja, kuten safaripalveluita ja matkamuistomyymälöitä. Haastateltavat tunsivat, että nämä palvelut kohdistuvat ensisijaisesti tietyille asiakasryhmälle eivätkä ole suunnattu paikallisille. Yksi haastateltava totesi myös, että joulun aikaan kaupungille ilmestyy kojuja ja muita kauppvoja, joita ei normaalisti muuna aikana vuodesta näe. Nämä kojut hän koki olevan vahvasti matkailijoille suunnattuja ihan vain jo sen takia, että ne ilmestyvät katukuvaan vain muutamaksi kuukaudeksi.

5. TALVISESONGIN KUORMITTAVUUS

Matkailun kasvun kaksijakoisuuden huomioiminen toi esiin tärkeän näkökulman analyysissä: paikallisten kokemukset sesonkiluonteisuuden aiheuttamasta kuormituksesta. Sesongilla on merkittävä vaikutus paikallisten arkeen, erityisesti Rovaniemellä, jossa matkailusesonki ajoittuu talveen ja huippusesonki vielä joulukuulle. Joulusesonki ja talvi ovat Lapin suurimpia vetonauloja ja joulukuu suosituin kuukausi sekä yöpymisten, että matkustajaliikenteen suhteen (Rantala ym., 2019, s. 20). Sesongin aikana tai sen vuoksi erityisesti asumiseen liittyvät vaikutukset, liikenteen haasteet ja ruuhkautumisen kokemukset korostuivat paikallisilla nuorilla. Seuraavassa luvussa lisää näistä aihepiireistä.

5.1 Asumisen levottomuus ja hintataso

Airbnb on tuonut negatiivisia lieveilmiöitä paikallisille. Levottoman Airbnb-asunnon takia on jouduttu muuttamaan toiseen asuntoon. Airbnb-asuminen itsessään ei ole häirinnyt, mutta sen lieveilmiöt kuten autopaikan väärinkäyttö on aiheuttanut harmia. Rovaniemellä koetaan olevan onnekas tilanteessa, jossa omassa talossa ei saa harjoittaa Airbnb-toimintaa. Paikalliset suhtautuvat Airbnb-ilmioon kärkkäästi, mutta on hyvä asia, että siitä on nostettu keskustelua esiin paikallismedioissa. (Aineistosta muodostettu merkitysverkosto)

Airbnb on ilmiö, joka tulee esiin jokaisessa haastattelussa ainakin jollakin tasolla. Vaikka aiheen painotus vaihtelee vastaajittain, mainitsee jokainen sen joko henkilökohtaisesti merkittävänä tai yleisemmällä tasolla. Richards ym. (2019) Barcelonaan kohdistuneessa tutkimuksessa nousi esiin Airbnb:n vaikutukset paikallisyhteisöihin, kuten meluhaitat ja järjestyssääntöjen valvonnan puutteet lyhytaikaisuokrauksen myötä. Yksi omista haastateltavistani oli kokenut vastaavan tilanteen, jossa hän joutui auttamaan ystäväänsä muuttamaan pois asunnosta, jonka vieressä toimi Airbnb-asunto. Toinen haastateltava puolestaan kertoi, ettei Airbnb häntä yleisesti häirinnyt, mutta koki ongelmia, kun Airbnb-vieraiden autopaikan väärinkäyttö häiritsi hänen asumistaan. Ne haastateltavat, joilla ei ollut henkilökohtaista kokemusta Airbnb:stä, toivat esiin vuokra-asuntojen hintojen nousun ja saatavuuden heikentymisen. Hakkarainen ja Honkanen (2017) tutkimuksessaan kuvailevat, kuinka vertaismajoittaminen on tuonut Rovaniemelle suurkaupunkien tyypillisiä ongelmia,

kuten lisääntyntä häiriköintiä asunnoissa. Heidän havaintonsa sopivat yhteen haastateltavieni kokemusten kanssa. Myös he korostivat, että pitkäaikaisten vuokra-asuntojen löytäminen on muuttunut haasteellisemmaksi. Osa haastateltavistani tunnisti myös vuokra-asuntojen korkeamman hintatason tuomat haasteet.

”Toki onhan siinä sit näitä negatiivisia lieveilmiöitä kuten, että alkaa tätä airbnb-asutusta olemaan enemmän. Se vaikeuttaa monen opiskelijan asunnonsaantia ja nostaa vuokrahintoja.” (H6)

Useat haastateltavista mainitsivat, että hintataso on korkea verrattuna muihin vastaavan kokoisiin kaupunkeihin. Kuitenkin muutama haastateltava huomautti, että hintaan vaikuttaa paljon se, mitä asumiselta haluaa ja missä sijainnissa asunto sijaitsee. Vaikka keskusta-alue koettiin yleisesti ottaen kalliiksi, hintataso vaihtelee riippuen asunnon ominaisuuksista ja sijainnista. Milano (2017) käsittelee tutkimuksessaan Barcelonan hintapolitiikkaan liittyviä haasteita, jotka ovat samankaltaisia kuin ne, joita haastateltavani ovat kokeneet myös Rovaniemellä. Barcelonassa asuntojen neliöhinnat ovat nousseet keskusta-alueilla, mikä on pakottanut paikallisia muuttamaan pois korkeiden kustannusten vuoksi. Rovaniemellä haastateltavat ovat huomanneet hintaerot keskustan ja syrjäisempien alueiden välillä. Ero ei kuitenkaan ole vielä niin suuri, että se yksinään olisi saanut haastateltavat muuttamaan syrjäisemmille alueille.

Haastateltavat korostavat hintojen eroissa Rovaniemellä myös alueen lisäksi asunnon kuntoa ja kokoa. Keskusta-alue koettiin kalliimmaksi kuin heti keskustan ulkopuoliset alueet. Milanon (2017) mukaan Barcelonassa paikalliset ovat joutuneet siirtymään hintapolitiikan takia syrjäisemmille seuduille asumaan. Rovaniemellä vastaavaa muuttoilmiötä ainakaan hintapolitiikan suhteen ei ole vielä tullut ilmi, vaikka lievempiä vaikutuksia Airbnb-toiminnasta onkin paikallisten keskuudessa havaittavissa.

5.2 Liikenne

Kokemattomien talviautoilijoiden haasteet korostuvat liikenteessä, sillä monet matkailijat tulevat lentäen. Kokemattomuuden puute tuottaa vaikeuksia liikkua Rovaniemellä, mikä aiheuttaa sekavuutta liikenteessä ja kaduilla. Keskustassa ajaessa täytyy olla erityisen

varovainen, sillä matkailijoilla on niin erilaiset liikkumisentavat. Autolla ajaminen keskustassa koetaan epämiellyttävänä, koska matkailijat kävelevät autoteillä ja saattavat laskea pulkalla vaarallisissa paikoissa. Kävelevät matkailijat saattavat eksyä ja valita epätavanomaisia ja jopa vaarallisia reittejä, kuten junaradan tai nelostien. (Aineistosta muodostettu merkitysverkosto)

Kysyttäessä matkailun aiheuttamia negatiivisia ilmiöitä Rovaniemellä haastateltavien kokemusten mukaan nousee lähes jokaisella liikenteen hankaloituminen pahimman sesongin aikana erityisesti autoilevien haastateltavien näkökulmasta. Matkailijat saattavat olla joko kokemattomia talviautoilijoita itse tai kävellessä he eivät osaa noudattaa paikallisille tuttuja liikennesääntöjä. Haastateltava numero 1 kertoi kuinka *”on normaalia, että ihmiset kävelevät keskellä tietä Lasan haalarit jalassa”*. Haastateltava numero 3 jatkoi samalla teemalla korostaen, kuinka *”porukka kävelee esimerkiksi autoteillä, mikä toki sen lisäksi on todella ärsyttävää niin on myös tosi vaarallista”*. Andereck ja Nyaupane (2011) ovat kiinnittäneet huomiota kaupungin haasteisiin, joita matkailijamäärien kasvu, ruuhkautuminen ja epäasiallinen käytös tuovat. Epäasialliseen käytökseen lukeutuu muun muassa kävely autoteillä. Hernandez-Maskivker ym. (2021) huomioivat, että vastaavat ongelmat voivat aiheuttaa paikallisissa ärtymystä ja heikentää asukkaiden ja matkailijoiden välistä suhdetta. Autoteillä kävelevät ja muuten liikenteessä epävarmasti käyttäytyvät matkailijat ovat herättäneet tunteita monissa haastateltavissa.

”Turistit tuovat omat ongelmansa esimerkiksi kaupungilla liikkumiseen, nehan on vähän arvaamattomia siellä.” (H1)

”He [matkailijat] kulkee missä he haluaa. Jos mie en olisi töissä keskustassa tällä hetkellä tai aikaisemminkin niin välttäisin sitä, koska siellä on jotenkin tosi vaikea heidän keskuudessaan navigoida eteenpäin.” (H3)

Samankaltaisia infrastruktuurin ruuhkautumisia oli havaittu myös aikaisemmassa tutkimuksessa kaupunkikonteissa. Hernandez-Maskivker ym. (2019) tutkivat ilmiötä Belgian Bruggessa. On kiinnostavaa vertailla Bruggea ja Rovaniemeä, koska nämä kaupungit ovat suunnilleen samankokoisia, vaikkakin Brugge on hieman suurempi.

Bruggessa paikallisiin asukkaisiin verrattuna suuri matkailijamäärä on aiheuttanut ongelmia infrastruktuurin ajoittaisessa ruuhkautumisessa. Toisin kuin Bruggessa, Rovaniemellä infrastruktuuriin liittyvät ongelmat ilmenivät enemmän liikenteessä tapahtuvana väärinkäyttäytymisenä kuin varsinaisena ruuhkautumisena. Haastateltavani selittivät tilannetta kulttuurierojen kautta. Koska monet matkailijat saapuvat lentäen, talviautoilu ei ole heille tuttua. Tämä epävarma liikkuminen liikenteessä aiheutti vaikeuksia joillekin haastateltaville liikkua normaalisti keskusta-alueella, sillä matkailijoiden vuoksi liikenteessä täytyy olla erityisen varovainen.

5.3 Palveluiden ruuhkautuminen

Paikalliset palvelut, ovat suhteellisen tukossa kiireisimpänä sesonkina ja hintataso erityisesti matkailualan palveluissa nousee korkeaksi. Rovaniemellä paikallisten keskuudessa tiedetään, että lentokenttää kannattaa välttää sesonkina. Hintatason noustessa korkeaksi parhaimpina talvikuukausina ja joulun pyhinä, ei paikalliset halua itse lähteä harrastamaan kotimaanmatkailua. Myös mikäli laavuilla on paljon matkailijoita ei paikallisena sinne halua lähteä. (Aineistosta muodostettu merkitysverkosto)

Vaikka matkailu on tuonut Rovaniemelle lisää palveluita, haastateltavat kokivat, että monet palvelut ruuhkautuvat nopeasti vilkkaimman matkailusesongin aikana. Matkailijamäärät ja ruuhkautuminen vaikuttavat paikallisten omaan matkustushalukkuuteen niin lähimatkailun kuin laajemmin kotimaanmatkailun näkökulmasta. Tällainen ruuhkautumisen kokemus vaikuttaa myös paikallisten halukkuuteensa matkustaa kotimaassa; esimerkiksi yksi haastateltava kertoi menettävänsä kiinnostuksensa laavuiluun, jos laavulla on liikaa ihmisiä ja toinen kertoi välttävänsä lentokenttää, sillä hän koki, että siellä ei mahdu kulkemaan sesongin aikana. Keskusteltaessa lähimatkailusta haastateltavien puheissa korostuu laavuilu ja lähireittien käyttö sekä paikallisten, että matkailijoiden näkökulmasta. Laavuilu tai lähireitillä ulkoilu saattaa menettää paikalliselta sen merkityksen, jos laavulla on paljon matkailijoita tai reitillä ei saa kulkea rauhassa.

”Siitä [laavuilusta] katoaa ainakin itselle laavuilun idea, jos siellä on 25 ihmistä.” (H1)

”Kyllä se on ihan yleisesti tiedossa, että kannattaa vältellä Rovaniemeltä lentämistä yhtään mihinkään marraskuusta tammikuun, koska siellä [lentokentällä] on niin paljon ihmisiä.” (H2)

Ravintoloiden ruuhkautuminen sesongin aikana herätti myös tunteita useissa haastateltavissa. Negatiivisia tunteita herätti kohtaamiset ruuhkaisissa tilanteissa, mikäli oma asioiminen esimerkiksi ravintolassa hidastui huomattavasti tai muuten vaikeutui runsaiden matkailijoiden vuoksi. Matkailijamäärillä oli myös suora vaikutus siihen, mitkä ravintolat mahdollisesti karsiutuivat pois paikallisten listalta huippusezonkina. Toiselta puolelta katsottuna työntekijän näkökulmasta yksi haastateltavista koki sesongin todella kiireisenä työskennellessään ravintolassa sesongin aikana. Kiireen tuntua töissä oli jopa hankala kuvailla.

”Sesonki oli tosi kiireinen, ihan älyttömän kiireinen. Mitä olen jutellut työkavereiden kanssa, jotka on ollut useita vuosia aikaisemmin, niin ne on sanonut, että viime joulukuu oli niin kiireinen, että ei ole ikinä nähty niin kiireistä aikaisemmin.” (H2)

”Paikalliset palvelut on aika tukossa ja varsinkin just pikaruokaketjut ja orientaaliset ravintolat.” (H6)

García ym. (2015) ovat myös huomauttaneet kausivaihtelun tuomista haasteista matkailukohteille. Ruuhkat voivat vaikuttaa paikallisten ja matkailijoiden väliseen vuorovaikutukseen, mikäli paikalliset kokevat ahdistusta tai painetta ruuhkaisissa tilanteissa. Andereckin ja Nyaupanen (2011) mukaan TQoL-teoriassa paikallisten kokema turvallisuus ja rauhallisuus heijastuvat heidän hyvinvointiinsa. Matkailukaupungin yksi haaste voi olla juuri ruuhkautuminen, joka vaikuttaa suoraan paikallisten kokemaan elämänlaatuun. Peters ym. (2018) puhuvat myös liikamatkailun näkökulmasta psykologisesta kapasiteetista, jolla he kuvastavat yksilöiden kykyä käsitellä ruuhkautumisesta aiheutunutta stressiä. Mikäli tämä kapasiteetti ylittyy voi se uhata paikallisten elämänlaatua. Erityisesti tilanteissa, joissa paikalliset kokevat ruuhkautumista tai muuten kiireen tuntua on hyvä huomioida psykologinen kapasiteetti, jonka avulla voidaan subjektiivisesti selvittää, onko kiireen tunnolla minkälaisia vaikutuksia paikallisen elämänlaadun kokemiseen.

6. MATKAILUN TULEVAISUUS ROVANIEMELLÄ

Viimeisenä osakysymyksenä pyrin selvittämään, miten paikallisten elämänlaatu voidaan huomioida tulevaisuuden matkailun kestävässä suunnittelussa? Tämä näkökulma oli erityisen tärkeä, koska kysely kohdistui nuoriin aikuisiin, jotka saattavat asuvat Rovaniemellä vielä vuosikymmenten ajan ja kohtaavat kasvavan matkailun vaikutukset arjessaan. Tiivistäen voi sanoa, paikallisten elämänlaatu voidaan huomioida kestävä matkailun kehittämisen näkökulmissa, joissa korostuu erityisesti sesonkien vaihtelun kontrastin välistä vähenemine, aidot elämykset ja luontoa sekä paikallisuutta kunnioittavaa matkailu, joka on kaikkien saavutettavissa. Nuoret toivoivat matkailun kehittämistä paikallisuutta painottaen.

6.1 Ympärivuotisuus

Matkailun ympärivuotisuus puhututtaa paljon. Ympärivuotisuus tarjoaisi tulojen jakautumista ja työpaikkoja ympärivuotisesti. Matkailun kehityksessä toivotaan, että paikallisia kuunneltaisiin ja mahdollisesti ajoittain matkailijamääriä jopa tasoitettaisiin huippusesongilta muille ajanjaksoille. Ympärivuotisuudessa ymmärretään myös kesän markkinoinnin haasteellisuus, sillä talvisesonki on niin valtava verrattuna kesäsesonkiin tällä hetkellä.
(Aineistosta muodostettu merkitysverkosto)

Erityisesti arktisilla alueilla ympärivuotinen matkailu herättää paljon keskustelua. Arktisen alueen matkailun kontekstissa on tutkittu ympärivuotisen matkailun mahdollisuuksia ja haasteita, koska matkailusesonki on tyypillisesti suhteellisen lyhyt. Arktisen alueen kausiluonteisuuden ja ympärivuotisen matkailun kehittämisen yhteydessä on puhuttu siitä, että ympärivuotinen toiminta kattaisi noin 9–10 kuukautta, jättäen muutaman kuukauden palautumisajanjakson huippukausien välille. Tämän ympärivuotisempaan matkailuun tähtäävän lähestymistavan tavoitteena on saavuttaa tasapaino matkailun hyötyjen, yhteisön tarpeiden ja ympäristön välillä. Ympärivuotisen matkailun kehittämistä nähdään keinona paikallistalouden vakauttamiseen, tarjoamalla jatkuvia työllistymismahdollisuuksia ja vähentämällä huippusesongin aiheuttamaa kuormitusta. Ympärivuotisen toiminnan suunnittelu vaatii kuitenkin huolellisuutta, jotta vältetään paikallisten resurssien liiallinen

kuormittuminen ja asukkaiden elämänlaadun heikkeneminen. (Rantala, ym., 2019, s. 24–28.) Haastateltavista jokainen mainitsi ympärivuotisemman matkailun merkityksen puhuttaessa heidän toiveistaan tulevaisuuden matkailulle.

”Toivoisin, että matkailu kehittyisi siihen suuntaan, että se olisi enemmän ympärivuotista ja vähemmän semmoista mitä nyt kun meille tulee hirveä määrä turisteja just muutamalle kuukaudelle, joka sitten ei mahdollista semmoisten yritysten kehittymistä, mitkä tarvitsevat ympärivuotista toimintaa matkailualalla.” (H1)

”Kyllähän matkailu pitäisi saada kestävämmäksi, että se [sesonki]sijoittuisi pelkästään noihin talvikuukausiin. Ympärivuotista matkailua pitäisi kehittää, että se saataisiin kestävämmäksi.” (H6)

Haastateltavat nostivat ympärivuotisuudesta esille aiheita liittyen esimerkiksi sesonkityöpaikkojen ongelmiin, mahdollisuutena tasaisempiin tulovirtoihin ympäri vuoden ja keinona välttää muutaman kuukauden kestäviä ruuhkahuippuja. Erityisesti matkailualalla työskentelevät nuoret kokivat, että sesonkiluonteinen työ ei olisi mahdollista tulevaisuudessa, sillä se ei työllistä koko vuodeksi. Myös he, jotka eivät työskennelleet matkailualla, kokivat sesonkiluonteisuuden todellisena haasteena yrityksille. Yritykset hyötyisivät myös tilanteesta, jossa tulovirtoja tulisi ympärivuotisesti, jolloin tästä hyötyisi välittömästi myös paikalliset työntekijät ympärivuotisen työn perässä. Arkeen kaivattaisiin tasaisempaa siirtymää sesonkien väliin, sillä haastateltavat toivat esiin, kuinka he kokevat kiireen tunteen rajoittuvan vain tiettyihin kuukausiin. Yksi matkailualalla työskentelevistä haastateltavista totesi myös, että tällä hetkellä sesongin jälkeen tuntuu, että tarvitsee hengähtää, sillä huippusezonki on niin kiireinen verrattuna muuhun vuoteen. Ympärivuotisemmalla matkailulla saataisiin sesonkien vaihtumisesta johtuvaa kontrastia pienennettyä.

Belias ym. (2017) korostavat vaihtohtoisen matkailun roolia kausiluonteisuuden lieventämisessä ja alueellisen tasapainon edistämässä. Rovaniemelläkin paikalliset nuorten aikuisten toiveet tulevaisuuden matkailusta menevät voimakkaasti kohti vaihtohtoisen matkailun pyrkimyksiä. Vaihtohtoisen matkailun tavoitteena on tarjota laadukkaita palveluita samalla kunnioittaen paikallista yhteiskuntaa ja ympäristöä, samalla kun

kausiluonteisuutta pyritään ohjaamaan enemmän kohti ympärivuotista tasapainoista kehitystä.

6.2 Autenttiset elämykset

Paikalliset kokevat, että matkailijat arvostaisivat enemmän aitoja paikallisia elämyksiä eikä vain helppoa rahalla ostettavaa viihdettä. Toiveena olisi, että matkailu keskittyisi enemmän siihen, että matkailijat voisivat kokea samoja asioita kuin paikallisetkin, ilman suuria ryhmiä tai joukkoja, jotka saattavat häiritä paikallisten elämää. (Aineistosta muodostettu merkitysverkosto)

Haastateltavat ilmaisivat huolensa siitä, että matkailijoilta peritään suuria summia rahaa lähes mistä tahansa ja he eivät usein saa kokea autenttisia elämyksiä. He toivoisivat, että matkailijat voisivat kokea samoja asiat kuin paikallisetkin, ilman suuria turistiryhmiä, jotka voivat häiritä paikallisten tavallista elämää kaupungissa. Haastateltavat uskovat, että matkailijat arvostaisivat enemmän aitoja paikalliskokemuksia, eivätkä pelkkää rahalla ostettavaa viihdettä. Erityisesti yksi haastateltava, joka työskenteli sesonkina matkailualalla opastöissä, korosti, kuinka paikallisena hänestä tuntuu hurjalta, miten paljon matkailijoille tehdään ei-autenttisia elämyksiä ja se kuinka paljon matkailijat maksavat näistä. Toinen haastateltava korosti, että paikallisetkin suhtautuisivat varmasti matkailijoihin positiivisemmin, mikäli matkailijat etsisivät ja käyttäisivät myös paikallisille aitoja elämyksiä.

”Matkailijat ei tavallaan koe niitä oikeasti siistejä asioita, vaan mennään ehkä välillä sitten sieltä missä aita on matalin, että saadaan kuitenkin vaan ne rahat.” (H2)

”Toivon, että matkailijat pääsisivät kokemaan samoja juttuja kuin paikallisetkin. Esimerkiksi kun mennään laavulle, että sinne voi mennä silloin kun haluaa, ettei välttämättä tarvitse olla sitä isoa ryhmää tai porukkaa, jotka ajaa jonnekin tosi kauas laavuileen.” (H5)

Elämykset, jotka tuotetaan erityisesti matkailijoille rahan perässä toteutettuina, voidaan nähdä yhtenä massamatkailun piirteenä. Vainikka (2013) korostaa kuinka massoina kulutettu palvelu, joka ei huomioi paikallisia normeja tai kulttuuria on yksi massamatkailun ehto. Paikallisten kuvaamat elämykset, kuten revontulibongaukset päivänä, jolloin revontulia on mahdotonta nähdä tai epäaidot kohtaamiset lapin shamaanin kanssa kuvastavat elämyksiä, jotka ovat kaukana paikallisten kokemista autenttisista elämyksistä. Mikäli elämyksiä lähdetäisiin toteuttamaan kohti joustavampia ja yksilöllisempiä tapoja on tämä poispäin massamatkailusta (Poon, 1993, Vainikan, 2013, s. 271 mukaan). Tämä suuntaus elämysten autenttisuuden ja paikallisuuden huomioimisen suhteen on myös oleellinen osatekijä, kun puhutaan vaihtoehtoisesta matkailusta pyrkiessä kohti matkailun kehittymistä, jossa huomioidaan paikallisten kulttuuri ja arvot (Belias ym. 2017).

Sosiologi Urryn (2002) käsite the tourist gaze (suom. turistin katse) pyrkii selittämään kuinka matkailu muokkaa tapaa katsoa ympäristöjä, ihmisiä ja kulttuureita, jotka ovat matkailijalle epätavallisia. "Turistin katse" viittaa odotuksiin, joita turistit asettavat paikallisille väestöille osallistuessaan matkailuun, usein etsien jotain erilaista kuin heidän normaali arkipäivänsä. Katse rakentuu ja vahvistuu matkailijan odotusten kautta ja näitä vahvistetaan erityisesti mainonnan avulla. Katse voi olla syvästi juurtunut kaupallisuuteen ja kulttuurit usein kaupallistetaan vastaamaan turistien odotuksia, mikä voi johtaa lavastettuun aitouteen, jossa paikallisia kulttuureja muokataan vastaamaan turistien odotuksia. (Urry, 2002.) Esimerkkinä tästä lavastetusta aitoudesta voidaan Rovaniemellä pitää kulttuuriin sopimattomia shamaaniretriittejä, joita useissa matkailualan yrityksissä edelleen järjestetään matkailijoille. Siirtämällä matkailijoiden katsetta kohti aitoja paikallisillekin merkittäviä elämyksiä, saataisiin matkailijatkin ehkä kiinnostumaan enemmän aidoista kulttuurille ja paikallisille ominaisista elämyksistä.

6.3 Luontoa kunnioittava kaikkien kohde

Matkailun kasvun toivotaan tapahtuvan maltilla paikallisten etu edellä. Safaritoiminnan siirtyminen hiilineutraalimpaan suuntaan antaa positiivisia merkkejä paikallisille luontoa kunnioittavasta tulevaisuuden matkakohteesta. Rovaniemi halutaan pitää kaikille mahdollisena matkakohteena eikä vain rikkaiden kohteena.
(Aineistosta muodostettu merkitysverkosto)

Puhuttaessa Rovaniemestä tulevaisuuden matkakohteena paikallisilta korostuu herkän luonnon ehtojen mukaan kehittyvä matkailu. Luonto nähdään tärkeänä voimavarana niin matkailun kuin paikallistenkin arjessa. Konkreettisia tekoja, joita paikallisten arvostavat on esimerkiksi safaritoiminnan siirtyminen kohti hiilineutraalimpia valintoja sähkökelkkojen lisääntyttä. Luonto halutaan säilyttää paikallisille puhtaana. Yksi haastateltavista korosti paikallisena erityisesti huolen luonnon säilymisestä Ounasvaaralla. Hän oli huolissaan Ounasvaaran rakennushankkeista, sillä paikallisena hän koki Ounasvaaran olevan tärkeä luontokohde paikallisten arkisessa virkistyskäytössä. Aihe on herättänyt lähivuosina paljon keskustelua myös mediassa. Pöyhönen (2023) kirjoitti Ylelle artikkelin Ounasvaaran mahdollisesta kaavamuutoksesta, jossa hän korosti kuinka kaavamuutoksen mentäessä läpi alueen virkistyskäyttöön tarkoitetuille alueille, kuten luontopoluille tai hiihtoladuille voisi tulla muutoksia.

”Kaikessa safaritoiminnassa olisi mahtava, että se muuttuisi semmoiseksi hiilineutraaliksi.” (H1)

”Varmaan just jotenkin viestiä sekä sille yksityiselle matkailijalle että sitten just näille matkanjärjestäjille siitä, että meillä on tosi herkkä luonto.” (H3)

Viestinnän tärkeys kokonaisvaltaisesti matkakohteena Rovaniemestä, mutta erityisesti haastateltavilta nousee esiin viestinnän tärkeys herkstä luonnosta. Luonto toimii monelle paikalliselle myös tärkeänä vapaa-ajanviettopaikkana, jolloin haastateltaville oli erityisen tärkeää, että se säilyisi sellaisenaan, vaikka matkailijoita olisi paljon. Viestintää vastuullisesta matkailusta tulisi tehdä niin yksittäisille matkailijoille kuin yritystenkin suuntaan. Toinen tärkeä näkökulma, joka yhden haastattelijan pohtimana nousi esiin, oli Rovaniemen saavutettavuus ja inklusiivisuus. Hän toivoisi, että matkailu säilyisi Rovaniemi kaikille saavutettavissa olevana matkakohteena, ettei palvelut tai muut elämykset keskittyisi pelkästään rikkaille matkailijoille. Tätä voitaisiin tulevaisuudessa edistää esimerkiksi tarjoamalla erilaisia palveluita eri hintakategorioissa, panostamalla kattavaan julkiseen liikenteeseen, sekä lisäämällä tietoisuutta erilaisista mahdollisuuksista matkailuun liittyen Rovaniemellä.

”Varmasti myös maailmalla kauhisteltu, että Rovaniemi on rikkaitten turistikohte. Saattaa maksaa perheen viikon loma kymppitonnin, niin se on hurja summa. Voisiko jotenkin tuoda matkailua Rovaniemellä vähävaraisimmillekin?” (H4)

Andereckin ja Nyaupanen (2011) teoriassa matkailun elämänlaadusta painotetaan luonnon ja kulttuurin säilyttämisen tärkeyttä. Rovaniemen tapauksessa luonnon säilyttäminen on erityisen keskeistä, kun keskustellaan paikallisten elämänlaadusta, sillä Rovaniemi tunnetaan kauniista luonnostaan. Monet haastateltavat kertoivat viettävänsä aikaa Rovaniemen lähiluonnossa, esimerkiksi laavuilla tai luontopoluilla ulkoillen, mikä vaikuttaa positiivisesti heidän elämänlaatuunsa. He pitivät tärkeänä, että vaikka matkailualue kehittyä, luonnon tulisi pysyä puhtaana ja saatavilla paikallisille, jotka haluavat nauttia luonnosta. Puhdasta luontoa ja sen tarjoamia mukavuuksia voidaan tarkastella myös Biagin ym. (2018) näkökulmat tarjoavat kehyksen sille, kuinka matkailun kehittämisessä tulisi ottaa huomioon paikallisten mahdollisuudet hyödyntää puhdasta luontoa ja esimerkiksi lähireittejä. Mikäli luonto kärsii liikaa runsaan safaritoiminnan tai liikamatkailun takia, on tällä väistämättä vaikutusta paikallisten elämänlaatuun. On siis olennaista varmistaa, että paikalliset voivat nauttia luonnon tarjoamista hyödyistä ilman, että sillä on negatiivisia vaikutuksia heidän arkeensa.

7. YHTEENVETO

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena on ollut lisätä ymmärrystä matkailun vaikutuksista paikallisten asukkaiden elämänlaatuun matkailukaupungissa. Empiirisenä kohteena tutkimuksessani on ollut Rovaniemen matkailukaupunki. Lähestyin aihetta päätutkimuskysymyksen miten paikallisten elämänlaadun käsite voi auttaa ymmärtämään kaupunkimatkailun kehitystä avulla, ja alakysymysten miten paikalliset ovat kokeneet matkailun vaikutukset ja matkailijamäärät arjessaan sekä miten paikallisten elämänlaatu voidaan huomioida tulevaisuuden matkailun kestävässä suunnittelussa. Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä hyödynsin matkailukaupungissa asuvien elämänlaadun teoriaan, jonka sovelsin Tourism Quality of Life -teoriaa (Andereckin ja Nyaupanen, 2011.) sekä Urban Quality of life (Biagi, ym., 2018.) -teorioista.

Aikaisemmassa tutkimuksessa, kuten García ym. (2015) ja Richards ym. (2019) on tunnistettu, että matkailun kasvulla on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia kohdealueiden talouteen, kulttuuriin ja ympäristöön. Kotimaisessa tutkimuksessa korostuu kestävä matkailusuunnittelun esimerkiksi kulttuuriympäristöjen (Veijola & Kyyrö, 2020) tai Rovaniemen alueen näkökulmasta erityisesti jakamistalouteen liittyvät kysymykset (Hakkarainen & Jutila, 2017, s. 187.) Tämä tutkielma syventää ymmärrystä näistä vaikutuksista keskittymällä Rovaniemen kontekstiin, jossa matkailu on merkittävä elinkeino, mutta myös potentiaalinen häiriötekijä paikallisten elämänlaadulle.

Tutkielman tulokset osoittavat, että Rovaniemellä asuvien nuorten aikuisten kokemukset matkailun vaikutuksista heidän elämänlaatuunsa ovat moninaisia. Nuoret aikuiset kokevat matkailun tarjoavan merkittäviä työllisyysmahdollisuuksia ja taloudellista hyötyä, mikä on linjassa aikaisempien tutkimusten, kuten García ym. (2015), kanssa, jotka korostavat matkailun positiivisia taloudellisia vaikutuksia alueelle. Lisäksi haastatteluista ilmeni, että kulttuuristen kohtaamisten ja monipuolisten palveluiden myötä nuoret kokevat elinympäristönsä kansainvälisemmäksi ja elävämmäksi, mikä rikastuttaa heidän arkeaan ja tarjoaa uusia perspektiivejä, tuoden esiin matkailun sosiokulttuurisia hyötyjä (Richards ym., 2019).

Toisaalta tutkimus tuo esiin myös matkailun kielteisiä vaikutuksia paikallisten arkeen, jotka liittyvät asumisen rauhattomuuteen ja hintatasoon, palveluiden ruuhkautumiseen ja

liikenteen haasteisiin erityisesti matkailusesongin aikana. Näitä haasteita nuoret kokevat kuormittavina, ja ne heijastuvat heidän arjessaan stressin ja elämänlaadun heikkenemisen muodossa. Erityisesti liikenteen ruuhkautuminen ja hintatason nousu asumisessa korostuvat haasteina, jotka vaikuttavat negatiivisesti paikallisten nuorten elämänlaatuun, mikä nousee esiin myös Novyn ja Colombin (2019) havaintojen kanssa. He korostavat kaupunkimatkailun hallinnan puutteesta johtuvia sosiaalisia jännitteitä ja niiden vaikutuksia paikallisyhteisöihin.

Rovaniemellä asuvat nuoret aikuiset näkevät Rovaniemen matkailussa mahdollisuuksia kehittää kaupunkiaan vastuullisemmin ja kestävämmiin. Heidän toiveensa keskittyvät siihen, että matkailu ei ainoastaan edistäisi taloudellista hyvinvointia, vaan myös parantaisi yhteisön elämänlaatua ympärivuotisesti. Haastateltavat toivovat, että matkailun kasvu huomioisi paikallisten asukkaiden tarpeet paremmin, vähentäen sesongin aiheuttamia lieveilmiöitä. He näkevä tärkeänä, että matkailukehitys tukee paikallisen kulttuurin ja luonnon säilymistä. Tämä käsitys heijastaa Andereckin ja Nyaupanen (2011) Tourism Quality of Life -teorian osa-alueita, jotka korostavat ympäristön ja kulttuurin säilyttämistä keskeisenä tekijänä matkailun kestävydessä. Nuoret toivovat, että Rovaniemi voisi kehittyä matkailukohteena, joka tarjoaa autenttisia elämyksiä ja jossa matkailijat voivat kokea paikallisen elämäntavan aidosti, ilman että se uhkaa paikallisten asukkaiden arkea.

Belias ym. (2017) tutkimus vaihtoehtoisesta matkailusta korostaa samankaltaisia teemoja: kestävässä ja vastuullisessa matkailussa on keskeistä, että matkailutoiminta integroituu paikallisyhteisöön tavalla, joka edistää sekä asukkaiden että matkailijoiden hyvinvointia. Heidän mukaansa vaihtoehtoinen matkailu pyrkii tarjoamaan laadukkaita palveluita samalla kunnioittaen yhteiskuntaa ja ympäristöä, mikä vastaa rovaniemeläisten nuorten aikuisten toiveita matkailun tulevaisuudesta. Tämä näkemys tukee ajatusta siitä, että matkailun kehittämisen tulee perustua paikallisten asukkaiden hyväksymille periaatteille ja käytännöille, jotka varmistavat kestäväen kasvun ja laadun parantamisen kaupungin elämässä. Näin ollen Rovaniemi voi kehittyä matkailukohteena, joka ei vain houkuttele lisää kävijöitä, vaan luo myös kestävä arvoa ja elämänlaatua kaupungin asukkaille.

Metodologisesti tutkielma edustaa fenomenologista lähestymistapaa, joka on erityisen tärkeää matkailututkimuksen alueella, missä subjektiiviset kokemukset ovat keskeisiä mutta usein alitutkittuja erityisesti paikallisten näkökulmasta. Toisin kuin perinteisesti

matkailututkimuksessa, jossa empiirinen huomio kohdistuu usein matkailijoiden kokemuksiin, tämä tutkielma keskittyy paikallisten asukkaiden kokemuksiin. Tämä lähestymistapa on merkittävä, sillä se valottaa matkailun vaikutuksia niille, jotka elävät ja toimivat matkailukohteissa, muussa kuin matkailijan roolissa. Paikallisten kokemusten tutkiminen tuo uusia ulottuvuuksia matkailututkimukseen, sillä se auttaa ymmärtämään, miten matkailun kasvu ja sen mukanaan tuomat muutokset vaikuttavat kaupunkien ja yhteisöjen arkeen ja elämänlaatuun. Tämä näkökulma on olennainen, erityisesti kun pyritään kehittämään kestäviä matkailukäytäntöjä, jotka huomioivat sekä matkailijoiden että paikallisten tarpeet ja toiveet.

Tutkimuksen metodologinen lähestymistapa, fenomenologinen analyysi, mahdollisti syvällisen ymmärryksen paikallisten nuorten subjektiivisista kokemuksista. Tämä menetelmä korostaa yksilöiden kokemusten merkitystä ymmärtäessä laajempia yhteiskunnallisia ilmiöitä. (Laine, 2015, s. 29–30). Fenomenologisen tutkimuksen haasteena voi olla sen painotus yksilöllisissä kokemuksissa. Tämä voi rajoittaa tulosten yleistettävyyttä laajempiin ryhmiin. Tutkimuksen luonteen takia tulokset perustuvat vain pienelle otokselle, eikä niitä voi sellaisinaan soveltaa kattamaan isompaa joukkoa. Toinen haaste fenomenologisessa analyysissä on tutkijan rooli ja tulkinnanvaraisuus. Fenomenologisessa tutkimuksessa tutkijan subjektiivisuus on merkittävässä roolissa ja tehtävänä on tulkita haastateltavien kokemuksia. Tämä tuo mukanaan riskin tutkijan omien ennakkokäsitysten tai arvojen vaikuttamisesta tuloksien muodostumiseen. (Virtanen, 2006, s. 198–208.) Itse pyrin tutkimuksen jokaisessa vaiheessa olla tietoinen tästä ja toteutin omien ennakkokäsitysten havainnointia tutkimuksen alusta saakka.

Teoreettisesti tutkimus nojaa liikamatkailuun liittyvään teoreettiseen keskusteluun sekä matkailukaupungissa asuvien elämänlaadun teoriaan, joka on sovellettu Tourism Quality of Life (TQoL) sekä Urban Quality of life (UQoL) -teorioista. Tutkielma laajentaa näin matkailututkimuksen teoreettista viitekehystä tuomalla keskiöön perspektiivit, joita ei ole aiemmin systemaattisesti tarkasteltu. Tutkielmassa teoria laajennetaan käsittelemään myös matkailun saavutettavuutta. Saavutettavuus tarkoittaa tässä kontekstissa sitä, kuinka hyvin paikalliset voivat osallistua ja hyötyä matkailusta arjessaan. Tutkimus linkittyy liikamatkailun ja liikamatkailun keskusteluun, mikä syventää ymmärrystä matkailun sosiaalisista ja ekologisista ulottuvuuksista.

Empiirisesti tutkielma tarjoaa konkreettista tietoa siitä, miten Rovaniemellä asuvat nuoret aikuiset kokevat matkailun vaikutukset. Tulokset osoittavat, että vaikka matkailulla on taloudellisia ja sosiaalisia hyötyjä, se luo myös haasteita, kuten asumisen rauhattomuutta ja hintatason nousua. Nämä havainnot ovat merkittäviä paikallisille päättäjille ja matkailualan toimijoille, jotka pyrkivät kehittämään kestävä matkailua, joka tukee sekä paikallisyhteisön hyvinvointia että taloudellista kasvua.

Tämän tutkielman pohjalta voin suositella, että Rovaniemellä tulisi jatkossa kehittää matkailustrategioita, jotka ottavat entistä paremmin huomioon paikallisten näkökulmat ja elämänlaadun. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota kestävä matkailun kehittämiseen, joka huomioi sekä taloudelliset että sosiaaliset ja ympäristölliset tekijät. Tutkielman tulokset voivat toimia pohjana jatkotutkimuksille, jotka tarkastelevat eri ikäryhmien tai muissa matkailukaupungissa asuvien henkilöiden kokemuksia matkailun vaikutuksista. Esimerkiksi mikäli tutkimusta laajentaisi koskemaan muita Lapissa sijaitsevia matkakohteita, voitaisiin tuloksia vertailla ja ymmärtää laajemmin. Tutkielma tarjoaa arvokkaita näkökulmia myös paikallisille päättäjille ja matkailualan toimijoille, jotka pyrkivät kehittämään Rovaniemeä matkailukohteena, joka kunnioittaa sekä matkailijoiden että paikallisten tarpeita ja toiveita.

LÄHTEET

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. uud. p.). Vastapaino.

Andereck, K. L., & Nyaupane, G. P. (2011). Exploring the nature of tourism and quality of life perceptions among residents. *Journal of Travel research*, 50(3), 248–260.

Belias, D., Velissariou, E., Kyriakou, D., Vasiliadis, L., Reditis, A., Varsanis, K., & Koustelios, A. (2017). The differences on consumer behavior between mass tourism and sustainable tourism in Greece.

Biagi, B., Ladu, M. G., Meleddu, M., & Royuela, V. (2018). Tourism and the city: The impact on residents' quality of life. *International Journal of Tourism Research*, 22(2), 168–181.

Brooks, C., Waterton, E., Saul, H., & Renzaho, A. (2023). Exploring the relationships between heritage tourism, sustainable community development and host communities' health and wellbeing: A systematic review. *PLoS One*, 18(3).

Business Rovaniemi. Kasvava kansainvälinen pääkaupunki. Haettu 12.10.2023 osoitteesta <https://www.businessrovaniemi.fi/fi/Miksi-Rovaniemi/Kasvava-kansainvalinen-matkailukaupunki>

Butler, R. (2018). Challenges and Opportunitites. *Worldwide Hospitality and Tourism themes*, 10(6), 635–641.

Dodds, R. & Butler, R. (2019). "The phenomena of overtourism: a review", *International Journal of Tourism Cities*, 5(4), 519–528.

Fletcher, R., Murray Mas, I., Blanco-Romero, A., & Blázquez-Salom, M. (2019). Tourism and degrowth: an emerging agenda for research and praxis. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(12), 1745–1763.

García, F. A., Vázquez, A. B., & Macías, R. C. (2015). Resident's attitudes towards the impacts of tourism. *Tourism Management Perspectives*, 13, 33–40.

Giorgi, A. (toim.) (1985). *Phenomenology and Psychological Research*. Pittsburgh, PA: Duquesne University Press.

Hakala, J. T. (2017). *Tulevan maisterin graduopas*. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja.

Hakkarainen, M., & Honkanen, A. (2017). Vertaismajoituksen tilastointia: AIRBNB Rovaniemellä. *Tilastoja tutkimassa: lukuja Lapin matkailusta toim. Heli Ilola, Pasi Satokangas & Mirva Tapaninen*.

Hakkarainen, M. & Jutila, S. (2017). Jakamistalous matkailussa. teoksessa J. Edelheim, & H. Ilola (toim.), *Matkailututkimuksen avainkäsitteet* (s. 183–187). Lapland University Press.

Hautajärvi, H (2023). Miten Suomen matkailua on suunniteltu? Valtiovetoisuudesta markkinaohjautuvuuteen. Teoksessa. S. Veijola (toim.), *Matkailun kestävä Suomi?* (s. 59–120). Hansaprint.

Hernandez-Maskivker, G., Ferrari, S., & Cruyt, A. N. J. (2019). Exploring community stakeholders' perceptions of mass tourism: the case of Bruges. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 2019, 14(1), 77–94.

Hernandez-Maskivker, G., Fornells, A., Teixido-Navarro, F. & Pulido, J. I. (2021). Exploring mass tourism impacts on locals: A comparative analysis between Barcelona and Sevilla. *European Journal of Tourism Research*, 29, 2908.

Hirsjärvi, S. & Hurme H. (2022). Tutkimushaastattelu Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus. E-kirja.

Hyvärinen M. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvoori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 11–45). Vastapaino.

Ilola, T. H., Hakkarainen, M., & García-Rosell, J. C. (2014). JOULU AINAINEN?. Näkö kulmia Rovaniemen joulumatkailuun.

Jennings, G. (2010). *Tourism Research*. Wiley.

Koens, K., Postma, A. & Papp, B. (2018). ”Is Overtourism Overused?. Understanding the Impact of Tourism in a City Context.” *Sustainability* 10, (s. 1–15).

Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys* (2. uud. p.). Vastapaino.

Kyyrö, K. (2019). *Matkailun kasvusta liikamatkailuun?: Matkailun kasvu diskursiivinen rakentuminen media-aineistossa*. Pro gradu –tutkielma. Lapin yliopisto, Matkailututkimus. Haettu 6.5. 2024 osoitteesta <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63853>

Laine, T. (2015). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa R. Valli & J Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 –Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (s. 29–51). PS-kustannus.

Latomaa, T. (2011). Ymmärtävä psykologia: Psykologia rekonstruktivisena tieteenä. Teoksessa J. Perttula & T. Latomaa (toim.), *Kokemuksen tutkimus merkitys tulkinta ja ymmärtäminen* (s. 17–88). Lapin yliopistokustannus.

Lapin liitto. (2019). Lapin matkailustrategia 2020–2023. Haettu 12.10.2023 osoitteesta https://arcticsmartness.eu/wp-content/uploads/Matkailu_tilannekuvaraportti_web.pdf

Lapin pääkaupunki. Rovaniemen kaupungin verkkosivut. Haettu 12.10.2023 osoitteesta <https://www.visitrovaniemi.fi/fi/>

- Lehtomaa M. (2011). Fenomenologinen kokemuksen tutkimus: Haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen. Teoksessa J. Perttula & T. Latomaa (toim.), *Kokemuksen tutkimus merkitys tulkinta ja ymmärtäminen* (s. 163–194). Lapin yliopistokustannus.
- Metsämuuronen, J. (1996). Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja* (s. 70–148). Gummerus.
- Milano, C. (2017). Overtourism and Tourismphobia: Global trends and local contexts. *Barcelona: Ostelea School of Tourism & Hospitality*, 1–44.
- Mäkelä, K. (1990). Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Gaudeamus.
- Niskanen, S. (2011). Hermeneuttisen psykologian tieteenfilosofinen traditio. Teoksessa J. Perttula & T. Latomaa (toim.), *Kokemuksen tutkimus merkitys tulkinta ja ymmärtäminen* (s. 89–113). Lapin yliopistokustannus.
- Pernecky, T. & Jamal, T. (2010). (Hermeneutic) phenomenology in tourism studies. *Annals of Tourism Research*, 37(4), 1055–1075.
- Perttula, J. (1995). Kokemus psykologisena tutkimuskohteena. johdatus fenomenologiseen psykologiaan. Suomen fenomenologinen instituutti.
- Pöyhönen, S. (2023). Ounasvaaralle kaavaillaan isoja loma-asuntoja, virkistysreitit saattavat siirtyä – Rovaniemen kaupunki on laittanut kaavam muutoksen vireille. Haettu 17.4.2023 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20056766>
- Rauhala, L. (2005). Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki University Press.
- Rantala, O., Barre, S. D. L., Granås, B., Jóhannesson, G. Þ., Müller, D. K., Saarinen, J., ... & Niskala, M. (2019). *Arctic tourism in times of change: Seasonality*. Nordic Council of Ministers.
- Richards, S., Brown, L., & Dilettuso, A. (2019). The Airbnb phenomenon: The resident's perspective. *International Journal of Tourism Cities*, 6(1), 8–26.
- Rovaniemen kaupunki. (2020). Asuminen. Haettu 10.3.2024 osoitteesta <https://www.rovaniemi.fi/Asuminen-ja-ymparisto/Asuminen>
- Rovaniemen kaupunki (2024a). Rovaniemen matkailussa ylitettiin viime vuonna miljoonan yöpymisen raja – kasvua 30 prosenttia. Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://www.rovaniemi.fi/news/Rovaniemen-matkailussa-ylitettiin-viime-vuonna-miljoonan-yopymisen-raja---kasvua-30-prosenttia/35150/da245140-6247-46b1-84f2-9a157f7feb85>
- Rovaniemen kaupunki. (2024b). Rovaniemellä on jo yli 65 000 asukasta – väkiluku kasvoi viime vuonna 766 asukkaalla. Haettu 10.3.2024 osoitteesta <https://www.rovaniemi.fi/news/Rovaniemella-on-jo-yli-65-000-asukasta---vakiluku-kasvoi-viime-vuonna-766-asukkaalla/34981/eca712bc-c4f2-4542-8a47-da5d0d73b7f5>

Rantala, O., Barre, S. D. L., Granås, B., Jóhannesson, G. Þ., Müller, D. K., Saarinen, J., ... & Niskala, M. (2019). *Arctic tourism in times of change: Seasonality*. Nordic Council of Ministers.

Ruusuvuori J. & Tiittula. L. (2017). Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 46–86). Vastapaino Tampere.

Ruusuvuori J. & Nikander P. (2017). Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja* (s. 427–444). Vastapaino Tampere.

Seraphin, H., Sheeran, P., & Pilato, M. (2018). Over-tourism and the fall of Venice as a destination. *Journal of Destination Marketing & Management*, 9, 374–376.

Spilanis, I., & Vayanni, H. (2004). Sustainable tourism: utopia or necessity? The role of new forms of tourism in the Aegean Islands. Teoksessa B. Bramwell (toim.), *Coastal mass tourism: Diversification and sustainable development in Southern Europe* (269–291). Channel View Publications.

Sharpley, R. (2020). Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on. *Journal of Sustainable Tourism*, 1–15.

Smeral, E. (2003). A Structural View of Tourism Growth. *Tourism Economics*, 9(1), 77–93.

Sæþórsdóttir, A. D., Hall, C. M., & Wendt, M. (2020). From boiling to frozen? The rise and fall of international tourism to Iceland in the era of overtourism. *Environments*, 7(8), 59.

TENK (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Haettu 6.3.2024 osoitteesta https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

TENK (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Haettu 10.3.2024 osoitteesta https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Toivonen H. (2019). Matkailu on tuonut mukanaan ympäristöongelmia: "Jos pieneen tuhannen asukkaan kylään Lapissa tulee yhtäkkiä bussilasteittain ihmisiä, voi kylän elämään tulla aika iso muutos". Lapin Kansa. Haettu 12.10.2023 osoitteesta <https://www.lapinkansa.fi/matkailu-on-tuonut-mukanaan-ymparistoongelmia-jos/176365>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*: Uudistettu laitos. Tammi. E-kirja.

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2022). Yhdessä enemmän – kestävä kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun Suomen matkailustrategia 2022–2028 ja toimenpiteet 2022–2023,

Haettu 28.3.2024 osoitteesta

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164279/TEM_2022_51.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tölkki, V. (2018). Fenomenologisen, hermeneuttis-fenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimuksen käytäntö ja. Teoksessa J. Toikkanen ja I. Virtanen (toim.) *Kokemuksen tutkimus VI* (s. 64–84). Lapin yliopistokustannus.

UNWTO. (2024). International Tourism to Reach Pre-Pandemic Levels in 2024, Haettu 28.3.2024 osoitteesta <https://www.unwto.org/news/international-tourism-to-reach-pre-pandemic-levels-in-2024>

Urry, J. (2002). *The tourist gaze* (2. ed.). Sage.

Vainikka, V. (2013). Rethinking Mass Tourism. *Tourist Studies*, 13(3), 268–286.

Veijola, S., Jokimäki, J., Kyyrö, K. ja Jutila S. (2020). Vierailukestävyyden kolmiomittausmalli. Teoksessa S. Veijola ja K. Kyyrö (toim.), *Kestävän matkailun monitieteiset mittarit kulttuuriympäristöissä* (s. 87–106). Haettu 6.5.2024 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162206/VNTEAS_2020_26.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Veijola, S., & Kyyrö, K. (2020). Kestävän matkailun monitieteiset mittarit kulttuuriympäristöissä. Haettu 6.5. 2024 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162206/VNTEAS_2020_26.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Virtanen, J. (1996). Fenomenologia laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja* (s. 149–213). Gummerus.

Visitory. (2010). Majoitus ja matkailutilastot. Rovaniemi: Matkailu pähkinänkuoressa. Tammikuu-Joulukuu 2010. Haettu 9.1.2024 osoitteesta <https://visitory.io/fi/public/rovaniemi/2010-01/2010-12/>

Visitory. (2015). Majoitus ja matkailutilastot. Rovaniemi: Matkailu pähkinänkuoressa. Tammikuu- Joulukuu 2015. Haettu 9.1.2024 osoitteesta <https://visitory.io/fi/public/rovaniemi/2015-01/2015-12/>

Visitory. (2019). Majoitus ja matkailutilastot. Rovaniemi: Matkailu pähkinänkuoressa. Tammikuu- Joulukuu 2019. Haettu 9.1.2024 osoitteesta <https://visitory.io/fi/public/rovaniemi/2019-01/2019-12/>

Visitory. (2023). Majoitus ja matkailutilastot. Rovaniemi: Matkailu pähkinänkuoressa. Tammikuu- Joulukuu 2022. Haettu 22.4.2024 osoitteesta <https://visitory.io/fi/public/rovaniemi/2023-01/2023-12/>